

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن

گروه علوم انسانی

مصوب پانصدوسی و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن

گروه: علوم انسانی	کمیته تخصصی: هیات و معارف اسلامی
رشته: تفسیر و علوم قرآن	گرایش:
دوره: کارشناسی ارشد	کد رشته:

شورای گسترش آموزش عالی در پانصدوسی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۸ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد رشته تفسیر و علوم قرآن که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد:

ماده (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم‌الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می‌باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده (۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۳/۱۲/۸ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده (۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

رأی صادره بانصدوسی و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی
مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۸
درخصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن که از
طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به
تصویب رسید.
(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره بانصدوسی و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی مورخ
۱۳۸۳/۱۲/۸ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم
قرآن صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر جعفر توفیقی

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

دکتر سعدان زکائی

دبیر شورای گسترش آموزش عالی

فصل اول

مشخصات کلی دوره‌ی کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن

مرکز جهانی علوم اسلامی

تعریف:

دوره‌ی کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن، دوره‌ی تخصصی در این رشته است که طلبه به طور عمیق دروس آن را می‌شناسد و در پایان موفق به اخذ مدرک کارشناسی ارشد می‌شود.

اهداف کلی دوره:

- تربیت مدرّس برای تدریس در مقطع کارشناسی حوزه‌ها و دانشگاه‌های خارج از کشور در زمینه‌ی تفسیر و علوم قرآن؛
- تربیت پژوهشگر در رشته‌ی مربوط؛
- تربیت نیروهای توانمند در زمینه‌ی تفسیر و علوم قرآن؛
- تربیت طلاب مستعد برای ورود به دوره‌ی دکترای رشته‌ی مربوط.

اهداف و سیاست‌های آموزشی:

- شکوفا شدن روح تحقیق در طلبه با اختصاص ۳۰٪ زمان واحدها به کار تحقیقی در مباحث مربوط؛
- پرهیز از انبوه خوانی در کلاس‌ها؛
- ایجاد توانایی تألیف، تدریس و ترجمه در رشته‌ی مربوط؛
- ایجاد توانایی استفاده از متون تخصصی رشته‌ی تفسیر و علوم قرآن به زبان عربی و انگلیسی (یا یک زبان خارجی معتبر)؛
- نهادینه کردن اخلاق و معنویات در طلاب؛
- شناخت عمیق، تحلیلی و تطبیقی متون تفسیر و علوم قرآن؛
- شناخت استدلالی تفسیر و علوم قرآن؛
- ایجاد توانایی تبلیغ معارف قرآن و سنت با استفاده از منابع علمی مربوط؛
- ایجاد آمادگی و اشتیاق برای ورود به مقطع دکترای؛
- شناخت نیمه استدلالی فقه و اصول در حد لزوم؛
- آشنایی با دیدگاه‌های مستشرقان درباره‌ی تفسیر و علوم قرآن و نقد و بررسی آن‌ها؛
- توانایی استفاده از تفسیر قرآن در حدّ متوسط با توجه به اصول و مبانی مربوط؛
- شناخت اجمالی معارف قرآن و اهل بیت: و توانایی استخراج موضوعی آن‌ها؛
- ابتدای نظام آموزشی بر مشارکت دانش پژوه.

طول و شکل دوره:

- تعداد واحدهای این دوره ۳۲ واحد است که ۳۲ واحد نیز دروس جبرانی (یا دروس حوزوی و نیازهای خاص) می باشد که در طول حداکثر پنج نیم سال تحصیلی ارائه می شود. (در هر نیم سال حداکثر ۱۴ واحد ارائه می شود).

- هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت و هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت است.

- طلبه در پایان این دوره، پایان نامه ای به ارزش ۴ واحد ارائه می دهد.

تعداد و نوع واحدهای درسی

ردیف	معمورهای دروس	تعداد واحد
۱	دروس جبرانی	۳۲ واحد
۲	دروس تخصصی	۲۸ واحد
۳	پایان نامه	۴ واحد
جمع کل		۶۴

اهمیت و ضرورت:

از آنجا که قرآن منبع اصلی دین اسلام و تأمین کننده ی نیازهای دینی مسلمانان است و شناخت آن ها برای پژوهش و تدریس آموزه های اسلامی ضروری می باشد، لازم است رشته ی تفسیر و علوم قرآن به صورت مستقل برگزار شود تا نیاز جهان اسلام به مدرّس و پژوهشگر قرآنی تأمین شود.

نقش و توانایی:

دانش آموختگان این رشته با تحلیل و تحقیق در آن می توانند پژوهشگر و مدرّس تفسیر و علوم قرآن شوند و نقش مؤثری در اعتلای فرهنگ اصیل اسلامی و شناساندن آن به مردم جهان ایفا کنند و با کسب معلومات نسبی در دکترای آن رشته ادامه ی تحصیل دهند و به اهداف برنامه ریزی تعمیق بخشند.

فصل دوم
جداول دروس

الف) دروس جبرانی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	مفردات قرآن	۲	۴۸	۱۶	۳۲		*
۲	نقد و بررسی ترجمه‌های قرآن	۱	۱۶	۱۶	-		*
۳	مبانی فهم و نقد حدیث	۲	۳۲	۳۲	-		*
۴	فنون ادبی و هنری قرآن	۲	۳۲	۳۲	-		*
۵	تفسیر موضوعی (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۱)	امامت در قرآن به صورت تطبیقی
۶	تفسیر موضوعی (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۱)	مباحث اجتماعی و سیاسی و سنت‌های اجتماعی قرآن *
۷	تفسیر موضوعی (۴)	۱	۱۶	۱۶	-	تفسیر موضوعی (۱)	سیره عملی و تبلیغی پیامبران *
۸	تفسیر ترتیبی (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۲)	تفسیر عقلی تطبیقی
۹	تفسیر ترتیبی (۴)	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۳)	تفسیر باطنی (عرفانی) تطبیقی
۱۰	علوم قرآن (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	علوم قرآن (۲)	
۱۱	فقه (۱)	۳	۴۸	۴۸	-		
۱۲	فقه (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۱)	
۱۳	فقه (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۲)	
۱۴	اصول	۳	۴۸	۴۸	-		
۱۵	فلسفه اسلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	-		*
۱۶	فلسفه اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	فلسفه اسلامی (۱)	*
۱۷	ادبیات عرب (۱)	۲	۶۴	-	۶۴		*
۱۸	ادبیات عرب (۲)	۲	۶۴	-	۶۴	ادبیات عرب (۱)	*
۱۹	روانشناسی	۱	۱۶	۱۶	-		*
۲۰	جامعه‌شناسی	۱	۱۶	۱۶	-		*
۲۱	جغرافیای جهان اسلام	۲	۳۲	۳۲	-		*
۲۲	تاریخ اسلام	۲	۳۲	۳۲	-		*
۲۳	نقد تفکر اجتماعی غرب	۲	۳۲	۳۲	-		*
۲۴	مدیریت آموزشی و فرهنگی	۱	۱۶	۱۶	-		*
۲۵	شیوه‌های تبلیغ در جهان معاصر	۱	۱۶	۱۶	-		*

*		-	۳۲	۳۲	۲	علوم سیاسی	۲۶	
*		-	۳۲	۳۲	۲	تعلیم و تربیت اسلامی	۲۷	
*		-	۳۲	۳۲	۲	کلام تطبیقی (۱)	۲۸	
*	کلام تطبیقی (۲)	-	۳۲	۳۲	۲	کلام تطبیقی (۲)	۲۹	
*		۳۲	۱۶	۴۸	۲	روش تحقیق	۳۰	
*	کلام تطبیقی (۱ و ۲)	-	۳۲	۳۲	۲	نیازهای منطقه‌ای	۳۱	
جمع کل								
			۱۹۲	۸۳۲	۱۰۲۴	۵۸		

تذکر:

- عناوینی که با ستاره مشخص شده برای طلاب اختیاری است که باید ۱۴ واحد از آن‌ها را انتخاب و بگذرانند.
- گروه‌های آموزشی می‌توانند در صورت ضرورت، دروسی را برای طلاب خاصی الزامی کنند.
- گروه‌های آموزشی می‌توانند تا سقف ۶ واحد درس پیشنهاد زبان پیش‌بینی و اجرا نمایند.

(ب) دروس تخصصی: [تفسیر و علوم قرآن]

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	تفسیر ترتیبی (۱)	۲	۴۸	۱۶	۳۲		منتخب التفاسیر با نگاه تطبیقی - سمناری (تفسیر قرآن به قرآن)
۲	تفسیر ترتیبی (۲)	۲	۴۸	۱۶	۳۲	تفسیر ترتیبی (۱)	منتخب التفاسیر با نگاه تطبیقی - سمناری (تفسیر روایی)
۳	فقه القرآن	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۱)	تحقیق به صورت تطبیقی با توجه به نیاز منطقه ای
۴	تفسیر موضوعی (۱)	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر ترتیبی (۱)	توحید و شرک به صورت تطبیقی
۵	روش تحقیق در علوم قرآن و تفسیر	۱	۳۲	-	۳۲	نقد و بررسی روش ها و مکاتب تفسیری	با تکیه بر روش پایان نامه نویسی و آشنایی با نرم افزارهای رایانه ای
۶	نقد و بررسی روایات تفسیری	۲	۴۸	۱۶	۳۲	نقد و بررسی روش ها و مکاتب تفسیری	با تکیه بر نقد جعلیات و اسرائیلیات و منطق فهم احادیث تفسیری
۷	قرآن و علوم بشری	۲	۳۲	۳۲	-	نقد و بررسی روش ها و مکاتب تفسیری	
۸	نقد و بررسی روش ها و مکاتب تفسیری	۲	۳۲	۳۲	-		
۹	قرآن و مستشرقان	۲	۳۲	۳۲	-		
۱۰	قرآن و عهدین	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر موضوعی (۱)	
۱۱	علوم قرآن (۱)	۱	۱۶	۱۶	-		تحریف ناپذیری قرآن با تاکید بر پاسخگویی به شبهات جدید
۱۲	علوم قرآن (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	علوم قرآن (۱)	اعجاز قرآن
۱۳	مباحث جدید دانش تفسیر	۲	۳۲	۳۲	-	نقد و بررسی روش ها و مکاتب تفسیری	هرمنوتیک، زبان قرآن و فرهنگ زمانه
۱۴	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	۳۲	-	تفسیر موضوعی (۲)	
۱۵	زبان تخصصی	۲	۴۸	۱۶	۳۲		
۱۶	پایان نامه	۴	۱۲۸	-	۱۲۸		
جمع کل		۳۲	۶۵۶	۳۶۸	۲۸۸		

تذکر:

- دو واحد زبان پیش نیاز زبان تخصصی گذرانده شود.

الف - دروس جبرانی

مفردات قرآن

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد عملی و یک واحد نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت تاریخ مفردات و غریب القرآن و بررسی برخی لغات کلیدی قرآن.

سرفصل دروس:

- بخش نظری

- کلیات:

- پیشینه‌ی لغت عرب

- دانش غریب القرآن

- معرفی کتب غریب القرآن و لغة القرآن

- ارتباط لغات با یکدیگر

- زبان قرآن

- زبان گویشی قرآن

- دیدگاه‌ها درباره‌ی لغتی که قرآن به آن نازل شد

- لغت قرآن و ارتباط با لهجه‌های عربی

- لغات دخیل

- وجوه و نظائر

- بخش عملی (واژه‌شناسی)

- در این قسمت تعدادی از واژه‌ها در موضوعات زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

- بررسی چند واژه در حوزه‌ی اعتقادات مانند واژه‌های:

- ام، امن، خلف، رب، رحم، سلم، ستر، سری، ضلل، طوع، عبد، کفر، قفی، وحی، وقی، شکر، فلیح، وُدّ

- بررسی چند واژه در حوزه‌ی مسائل فقهی مانند:

- زکوه، صلوة، مسجد، لعن

- بررسی چند واژه در حوزه‌ی جهان‌شناسی مانند:

- جن، حیات، شطن، شهد، عرش، غیب

- بررسی چند واژه در حوزه‌ی غریب‌شناسی مانند:

- اثم، بلاء، سوی، ذنب، افک، عصی، هبط

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- کتاب واژه‌شناسی، غلامعلی همائی (متن مرکز)

- فرعی:

- مفردات؛ راغب اصفهانی

- العین؛ خلیل بن احمد

- مقایس اللغة؛ ابن فارس

- التحقيق في كلمات القرآن الكريم؛ مصطفى

- مصباح المنیر؛ فیومی

- الفروق اللغویة؛ ابوهلال عسکری

- الوجوه والنظائر؛ تفسیسی

- الوجوه والنظائر؛ بلخی

- الوجوه والنظائر؛ دامغانی

- لغة القرآن الكريم؛ عبدالجلیل عبدالرحیم

راه‌کاری‌های اجرایی:

- برخی از واژه‌ها به دانش پژوهان جهت تحقیق و کنفرانس واگذار می‌شود.

- هر درس به سه بخش مباحث نظری و تدریس یک واژه (توسط استاد) و کنفرانس (توسط دانش پژوهان)

تقسیم شود.

- در تدریس واژه‌ها به معرفی واژه‌های قریب المعنا و وجوه و نظائر و منابع به طور گسترده توجه شود.

- در مبحث واژه‌های اعتقادی به واژه‌های امامت توجه ویژه شود.

نقد و بررسی ترجمه‌های قرآن

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی مبانی و سبک‌های ترجمه و نقد ترجمه‌های مهم.

سرفصل دروس:

- کلیات

- اشاره‌ای به مفهوم‌شناسی و تاریخچه‌ی ترجمه، شرایط مترجم، روش‌های ترجمه و قواعد آن.

- مبانی ترجمه‌ی قرآن

- نقش ادبیات در ترجمه (وجوه و نظائر، تضمین، تمثیلات و...)

- نقش علوم در ترجمه (فقه، کلام، قرائات، تاریخ، علوم تجربی و...)

- امانت‌داری در ترجمه و قلمرو آن

- تعامل ترجمه و تفسیر (نقش و جایگاه تفسیر در ترجمه)

- نقش نظریه‌های زبان قرآن در ترجمه

- سبک‌ها و تقسیمات ترجمه

- تقسیم ترجمه بر اساس هدف مترجم (بیانی، جایگزین)

- مخاطبان (عمومی، تخصصی)

- زبان (عرفی، فنی)

- اضافات (خالص، تفسیری)

- گرایش‌ها (بی‌طرف، گراشی)

- اعتبار مترجم (ترجمه‌ی معتبر، غیر معتبر)

- ترجمه‌های هنری (نشر غیر آهنگین، آهنگین، آوایی، منظوم)

- آسیب‌شناسی ترجمه‌های قرآن

- تعصبات فرقه‌ای

- عدم تسلط بر زبان مبدأ و مقصد

- تقلید

- عدم تسلط بر علوم مورد نیاز مترجم

- شناخت ترجمه‌های مهم به زبان فارسی، ترکی، روسی، اردو، آفریقایی، اروپایی و... (بر اساس ملیت مخاطب)

- مهم‌ترین لغزش‌گاه‌های ترجمه‌ی قرآن

- لغزش‌های ادبی در ترجمه‌ی قرآن

- لغزش‌های فقهی در ترجمه‌ی قرآن

- لغزش‌های علمی در ترجمه‌ی قرآن

- لغزش‌های مستشرقان در ترجمه

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- متن مرکز

- فرعی:

- اصول و مبانی ترجمه‌ی قرآن؛ علی نجار

- کتابشناسی جهانی و ترجمه‌ها و تفسیرهای چاپی قرآن مجید؛ عصمت بیفارق و خالداران

- تاریخ ترجمه از عربی به فارسی؛ آذرتاش آذرنوش

- ترجمه‌ی مفاهیم بنیادین قرآن مجید؛ طاهره صفارزاده

- اصول و مبانی ترجمه؛ طاهره صفارزاده

- ترجمه‌های ممتاز قرآن در ترازوی نقد؛ محمد علی کوشا

- فن ترجمه در ادبیات؛ محمد عبدالغنی حسن

- التفسیر و المفسرون؛ ذهبی

- التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشيب؛ آیت ... معرفت

- قرآن ناطق؛ بی‌آزار شیرازی

راه کارهای اجرایی:

- در هر جلسه درس، نیمی از ساعت تدریس به کنفرانس دانش پژوهان و نقد و بررسی ترجمه‌ها اختصاص یابد.

- در دو بخش اخیر به صورت کنفرانس و تحقیق توسط طلاب و نیز کار علمی در کلاس صورت گیرد.

مبانی فهم و نقد حدیث

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با اصول و قواعد فهم مدالیل روایات و شیوه‌های نقد آن‌ها.

سرفصل دروس:

- کلیات

- مفهوم فقه الحدیث (فهم الحدیث) و رابطه‌ی آن با مصطلح الحدیث
- پیشینه‌ی فقه الحدیث و معرفی اهم آثار فریقین در این زمینه
- اهمیت و جایگاه فقه الحدیث
- مفهوم نقد حدیث و رابطه‌ی آن با مصطلح الحدیث
- آغاز نقد حدیث و سیر تحوّل آن در میان فریقین با معرفی مهم‌ترین آثار
- ضرورت و فرایند نقد احادیث

- مبانی و ضوابط فهم حدیث

- پدیده‌ی نقل به معنی در احادیث
- پدیده‌ی تقیه در روایات
- پدیده‌ی تصحیف در احادیث
- توجه به مفاهیم واژه‌ها
- توجه به قواعد صرف و نحو
- توجه به سیاق
- استفاده از سایر قرائن (قرائن نقلی، عقلی، عملی)
- توجه به شأن صدور روایات
- نقش پیش فرض‌ها و پیش دانسته‌ها در فهم احادیث

- معیارهای نقد احادیث

- اقسام نقدی (سندی و محتوایی) نتایج و ثمرات نقد (تأویل، تصحیح و...)
- ضوابط نقد سندی (توجه به قواعد علم الرجال و...)
- معیارهای نقد محتوایی:

- مخالفت با قرآن
- مخالفت با سنت قطعی
- مخالفت با برهان عقلی
- مخالفت با تاریخ صحیح
- مخالفت با دستاوردهای قطعی علم و بدهات حسی
- مخالفت با ضرورت دین و مذهب

منابع پیشنهادی:

- حدیث شناسی (ج ۲)؛ نصیری
- مختصر مقیاس الهدایة
- شروح روائی مثل اربعین؛ شیخ بهائی
- مقایس المحدثین فی نقد متن الحدیث؛ مسفر عزم الدین الدمینی
- نقد متن الحدیث بین صناعة المحدثین و مطاعن المستشرقین؛ نجم عبدالرحمن خلف
- أضواء علی السنة المحمدیة؛ محمود ابوریه

راه کاری های اجرایی:

- برای کلیات سه جلسه و برای بخش مبانی فهم ۶ جلسه و برای بخش معیارهای نقد حدیث هم ۶ جلسه در نظر گرفته شود.
- مناسب است استاد محترم برای تفهیم مباحث از مثال های عینی و مورد ابتلاء استفاده شود.
- همراه آوردن برخی از منابع فهم و نقد حدیث از سوی استاد و معرفی ملموس آنها برای طلاب مناسب است.

فنون ادبی و هنری قرآن

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی خصوصیات هنری و ادبی حروف، کلمات، آیات و سوره‌های قرآن مجید و نقش آن‌ها در تأثیر و جذب مخاطبان.

سرفصل دروس:

کلیات: [مقدمه، تعریف، اهمیت و ضرورت بحث فنون ادبی و هنری قرآن، اعجاز قرآن و اقسام آن، اقسام فصاحت و بلاغت]

- فصاحت و بلاغت

- مباحثی از نکات برجسته‌ی فصاحت و بلاغت در قرآن
- رابطه‌ی نوع حروف، کلمات و معانی آن
- ردیف و فواصل آیات و ارتباط آن با معانی و مفاهیم آن
- نمونه‌های هنری حروف، کلمات، ردیف‌ها، فواصل آیات و قطع و وصل‌ها و ارتباط آن‌ها با معانی و مفاهیم
- روش قرآن در انتخاب کلمات خاص و ضرب‌المثل‌ها برای تلطیف عواطف و بیداری وجدان‌ها و نکات ادب آن
- شیوه قرآن در نقل داستان‌ها و تکیه‌ی آن به نکات خاص و خروج از داستان‌ها با شیوه‌ی خاص دیگر
- خصوصیات هنری آیات مکی و مدنی و توجه به معانی آن

- صوت و آهنگ

- اعجاز در موسیقی قرآن و تأثیر آن در اعماق قلوب شنوندگان
- تجسیم معانی در قالب الفاظ و کلمات و آهنگ حزین در قرائت قرآن
- آهنگ درونی کلمات قرآن و تناسب آهنگ با معانی آن

- شبهات:

- نظر معارضان، در رابطه با مسائل بلاغی و ادبی و هنری قرآن
- تحدی در قرآن و برخورد و انصراف دشمنان از آن
- نظر خاورشناسان درباره‌ی مسائل هنری قرآن

منابع پیشنهادی

- التمهید (قسمت اعجاز قرآن)؛ آیت ... معرفت
- اعجاز القرآن؛ مصطفی صادق الرفاعی
- التصوير الغنی فی القرآن؛ سید قطب
- اعراب القرآن؛ درویش
- التَّغْنَى فی القرآن؛ لیبیب سعید
- النبأ العظیم؛ عبدا... دراز

راه کارهای اجرایی:

- تعداد افراد در کلاس حداکثر ۱۵ نفر خواهد بود.
- در پایان تدریس این ماده درسی تحقیق الزامی خواهد بود.
- زمانبندی کلاس به این ترتیب خواهد بود که استاد در هر جلسه از یکی از طلاب جهت کنفرانس دعوت کرده سپس درس جدید را تدریس و بعد از آن نمونه های هنری و ادبی را بیان نموده و تمرین و تکرار خواهند کرد.

تفسیر موضوعی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۱)

هدف: شناخت آیات امامت و ولایت از منظر مفسران فریقین.

سرفصل دروس:

- بررسی مبانی تفسیری فریقین:

- مبانی تفسیری مشترک فریقین

- امکان فهم و جواز تفسیر قرآن

- مصونیت قرآن از تحریف

- وجود بطون قرآن

- حرمت تفسیر به رأی

- استفاده از سنت در تبیین آیات

- مبانی مختص در تفسیر

- حجیت قول اهل بیت در تفسیر آیات (شیعه)

- حجیت عقل در فهم و تفسیر آیات (شیعه و معتزله)

- حجیت قول صحابه و تابعان در تفسیر (اهل سنت)

- اختصاصات معتزله و اشاعره در تفسیر

- بررسی آیات زیر:

- نساء / ۵۹ (اولی الامر)

- مائده / ۳ (اليوم اكملت)

- مائده / ۵۵ (انما وليكم الله)

- مائده / ۶۷ (يا ايها الرسول)

- قصص / ۵ (و نريد ان نمن على الذين ...)

- احزاب / (انما يريدنا...)

- و نیز توبه / ۴۰، توبه / ۱۰۰، نمل / ۴۰، احزاب / ۶، فتح / ۱۸، صف / ۹

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تفسیر تطبیقی؛ نجارزادگان (متن مرکز)

- فرعی:

- التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشیب؛ آیت ا... معرفت

- المیزان؛ علامه طباطبایی

- تفسیر کبیر؛ فخر رازی

- تفسیر المنار؛ رشید رضا

راه کاری های اجرایی:

- مباحث بخش اول در سه جلسه اشاره شود و مباحث بخش دوم هر کدام در دو جلسه بررسی شود.

- برخی آیات مورد بحث جهت پژوهش به دانش پژوهان واگذار شود و ۲۵٪ نمره برای تحقیق باشد.

تفسیر موضوعی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۱)

هدف: شناخت مباحث اجتماعی و سیاسی با تاکید بر سنت‌های الهی حاکم بر جامعه در بستر تاریخ از منظر قرآن کریم.

سرفصل دروس:

- سنت‌های اجتماعی

- کلیات

- تعریف، تاریخچه ضرورت و...

- اصالت فرد یا جامعه از منظر قرآن

- فواید شناخت سنت‌های الهی

- تقسیم سنت‌ها

- سنت‌های عام (مثل هدایت تکوینی و تشریحی و...)

- سنت‌های مقید و مشروط (مثل امداد، تزئین،...)

- ویژگی‌های سنت‌های الهی و قانونمندی جامعه

- وجود رابطه‌ی علیت بین حوادث اجتماعی نه تضاد

- عدم تحویل و تغییر در سنن الهی

- تأثیر و تأثر فرد و جامعه در دگرگونی‌های اجتماعی

- نمونه‌هایی از سنت‌های الهی

- سنت هدایت

- سنت امداد

- سنت استخلاف

- سنت استدراج

- سنت ابتلاء

و نیز سنت تزئین، استیصال، ازدیاد نعم و...

- مباحث سیاسی

- حکمت از دیدگاه قرآن

- وحدت امت اسلامی
- مرابطه در جامعه اسلامی
- روابط سیاسی و اجتماعی با کفار

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - سنت‌های اجتماعی از منظر قرآن؛ مرادخانی (متن مرکز)
- فرعی:
 - المیزان، علامه طباطبائی (ره) (به ویژه ذیل آیه ۲۰۰ آل عمران)
 - جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن؛ آیت ... مصباح یزدی
 - السنن التاريخية في القرآن؛ شهید صدر (ره)
 - جامعه و تاریخ؛ شهید مطهری (ره)
 - نظام سیاسی اسلام؛ نوروزی

راه‌کاری‌های اجرایی:

- مباحث سنت‌های اجتماعی ده جلسه و مباحث سیاسی شش جلسه

تفسیر موضوعی (۴)

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی (۱)

هدف: شناخت و تحلیل سیره عملی پیامبر ﷺ در قرآن و شیوه‌های تبلیغی ایشان در رساندن پیام الهی.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- تعریف سیره و تفاوت آن با سنت، تاریخچه‌ی بحث و اهمیت کتابشناسی آن
- مفهوم‌شناسی تبلیغ و تاریخچه و کتابشناسی آن
- سیره عملی پیامبر ﷺ از منظر قرآن
- پاک‌سازی (تزکیه)
- عبادت
- هجرت
- جهاد
- رحمت با دوستان و برخورد با کافران
- مشورت با مردم
- مبارزه با جهل و خرافات
- قانونمند کردن جامعه
- تشکیل حکومت
- داوری بین مردم و رفع اختلافات
- مشارکت در حل مشکلات مردم
- و ...
- سیره تبلیغی پیامبر ﷺ از منظر قرآن
- تلاوت و آموزش کتاب و حکمت
- بهره‌گیری از برهان، جدل و موعظه
- انذار و تیشیر
- نامه‌نگاری (مثل آیات براءت و...)

- مناظره
- مباحثه
- اعزام مبلغ
- مسافرت‌های تبلیغی
- ایجاد پایگاه تبلیغی (مساجد)
- تشکیل جلسات تبلیغی روزانه و فرهنگی
- بیان قصص عبرت‌آموز پیامبران و اقوام پیشین
- سخن گفتن به زبان قوم (استفاده از تشبیه و قسم و...)
- معرفی الگوهایی از پیامبران
- دلسوزی برای هدایت مردم
- پایداری در تبلیغ
- مردم داری و عفو مخالفان
- شروع تبلیغ از نزدیکان
- مرحله‌بندی تبلیغ مخفی و عمومی و علنی

منابع پیشنهادی:

- تفسیرالمیزان؛ علامه طباطبایی (ره)
- تفسیر مجمع‌البیان؛ طبرسی
- تفسیر نمونه؛ مکارم شیرازی
- اسباب النزول؛ واحدی
- سیره ابن اسحاق
- سیره ابن هشام
- فروغ ابدیت؛ جعفر سبحانی
- قرآن و تبلیغ؛ محسن قرائتی

راه‌کارهای اجرایی:

- کلیات در یک جلسه، سیره علمی در هفت جلسه و سیره تبلیغی در هفت جلسه تدریس شود.
- ۲۵٪ نمره برای تحقیق و کنفرانس دانش‌پژوهان اختصاص یابد.
- موضوعاتی برای تحقیق قرارگیرد که در کلاس مطرح نمی‌شود.

تفسیر ترتیبی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۲)

هدف: بررسی دیدگاه‌های مفسران روش عقلی (فلسفی و کلامی) به صورت مقارن.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- اشاره‌ای به روش تفسیر عقلی (فلسفی و کلامی) و اجتهادی
 - اشاره‌ای به ویژگی‌های تفاسیر منبع این درس
 - بررسی تفسیر آیات سوره حدید و حشر به صورت مقارن
- تذکر: دیدگاه‌های مفسران در تفسیر تبیان، تفسیر قرآن الکریم (ملاصدرا) تفسیر کبیر فخررازی و بیضاوی به صورت تطبیقی مورد نقد و بررسی قرار گیرد

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تبیان؛ شیخ طوسی
- تفسیر القرآن الکریم؛ ملاصدرا
- تفسیر کبیر (مفاتیح الغیب)؛ فخررازی
- انوار التنزیل و اسرار التأویل؛ بیضاوی

راه‌کاری‌های اجرایی:

- سوره‌ی حدید توسط استاد تدریس شود و سوره‌ی حشر توسط دانش پژوهان تحقیق و کنفرانس داده شود.
- کلیات در یک جلسه تدریس شود.

تفسیر ترتیبی (ع)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۳)

هدف: بررسی دیدگاه‌های مفسران روش عرفانی (باطنی و صوفی و...) به صورت مقارن.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- اشاره‌ای به روش تفسیر عرفانی (باطنی، شهودی، صوفی و...)
- اشاره‌ای به ویژگی‌های تفاسیر منبع این درس
- بررسی تفسیر آیات سوره‌ی واقعه و سجده
- تذکر: دیدگاه‌های مفسران در تفسیر مخزن العرفان، بیان السعادة، کشف الاسرار، لطائف الاشارات، رحمة من الرحمان (تفسیر ابن عربی) به صورت تطبیقی مورد نقد و بررسی قرار گیرد

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- بیان السعادة؛ گنابادی
- مخزن العرفان؛ بانوی اصفهانی
- کشف الاسرار؛ میبدی
- لطائف الاشارات؛ قشیری
- رحمة من الرحمان، تفسیر ابن عربی

راه‌کاری‌های اجرایی:

- سوره‌ی سجده توسط استاد تدریس شود و سوره‌ی واقعه توسط دانش پژوهان تحقیق و کنفرانس داده شود.
- کلیات در یک جلسه تدریس شود.

علوم قرآن (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: علوم قرآن (۲)

هدف: بررسی وحی و مهم‌ترین شبهات پیرامون آن (با تأکید بر شبهات جدید).

سرفصل دروس:

- کلیات: (اشاره‌ای به مفهوم وحی، اقسام آن و امکان وحی)
- حقیقت وحی
- تمایز وحی از رؤیا
- تمایز وحی از تجربه نبوی
- وحی قرآنی و وحی در ادیان دیگر
- خطا پذیری وحی
- الهی بودن مصدر و متن وحی (بررسی مصادر ادعایی قرآن)
- فترت وحی
- وحدت یا تکثیر وحی (و رابطه‌ی آن با هفت حرف)

منابع پیشنهادی:

- شبهات و ردود؛ آیت ... معرفت
- وحی در ادیان آسمانی؛ ابراهیم امینی
- تحلیل وحی در اسلام و مسیحیت؛ سعیدی روشن
- الوحي و دلالاته في القرآن الكريم؛ ستار جبر
- الوحي المحمدي؛ رشیدی رضا
- حقیقة الوحي؛ محمد عبدا... دراز
- الوحي و القرآن الكريم؛ محمد حسین ذهبی
- الوحي القرآني في المنظور الاستشراقي؛ محمود ماضی
- دروس قرآنیة؛ یوسف درّحداد
- نزول قرآن و رؤیای هفت حرف؛ مؤذّب.

راه‌کاری‌های اجرایی:

- به شبهات مستشرقان و معاصران توجه شود.
- ردیف اول در یک جلسه و بقیه هر کدام در دو جلسه تدریس شود.

فقه (١)

تعداد واحد: ٣

نوع واحد: نظري

پيش نياز: ندارد

هدف: آشنایی با مبانی فقه و بررسی اجمالی احکام و فراگیری شیوهی استنباط در حد کتاب شرح لمعه.

سرفصل دروس:

- کتاب طهارت

- تعريف الطهارة و الطهور، احكام الماء المطلق و المضاف، السؤر، النجاسات و المپطهرات، الوضوء (موجبته و واجباته)، احكام التخلّي (واجبات التخلّي)، الغسل (موجبته و واجباته)، احكام الحايض و المستحاضة و النفساء، غسل مسّ الميّت (احكامه و واجباته)، غسل الميّت و واجباته، الكفن، صلاة الميّت، الدفن (واجبات الدفن)، التيمم (شرايطه و واجباته)

- كتاب صلاة

- الصلاة الواجبة، اوقات الصلاة اليومية، القبلة (العين و الجهة) سترالعورة و ما يعتبر في الساتر، شرايط مكان المصلّي، ما يراعى في مسجد الجبهة، ما يجب تركه في الصلاة، واجبات الصلاة في التروك، صلاة الجمعة (كيفيةها و واجباتها، حكمها في زمن الغيبة) صلاة العيدين، صلاة الآيات (واجباتها)، صلاة المسافر، صلاة الجماعة

- كتاب زكاة

- كتاب خمس

- كتاب صوم

- كتاب حج

- كتاب الجهاد: حكم الجهاد الابتدائي و شرايطه، في احكام البغاة، في الامر بالمعروف و النهي عن المنكر

- كتاب القضاء: تعريف القضاء، شروط القاضي، القول في كيفية الحكم

- كتاب الشهادات: شرايط الشاهد، تفصيل الحقوق

- كتاب المتاجر: موضوع التجارة، ما تحرم التجارة به، عقد البيع، شرايط المتعاقدين و شرايط العوضين في الربا،

الخيارات (خيار المجلس، خيار الشرط، خيار العيب)

- كتاب الدين

- كتاب الحجر

- كتاب الشركة

- كتاب المضاربة

- كتاب الوديعة و العارية

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- الروضة البهية في اللمعة الدمشقية
- الزبدة الفقهية في شرح الروضة البهية
- تحرير الوسيلة؛ امام خميني (ره)

- فرعی:

- مسالك الأفهام في شرح شرايع الاسلام
- جامع المدارك؛ الخوانساري

راه کارهای اجرایی:

- از آن جایی که مطالب این درس (شرح لمعه) از اهمیت و عمق خاصی برخوردار است لازم است زمان آرایه‌ی آن دو برابر در نظر گرفته شود و به طلاب محترم فرصت داده شود تا زمینه‌ی گفتگو و مشاوره، همراه با مراجعه به منابع یاد شده فراهم گردد.

فقه (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فقه (۱)

هدف: آشنایی با مبانی فقه و بررسی اجمالی احکام و فراگیری شیوهی استنباط در حد کتاب شرح لمعه.

سرفصل دروس:

- کتاب اجاره
- تعریف الإجاره، العقد، شروط المتعاقدين، شرایط المنفعة، هل للمستأجر أن يأجر؟ ضمان العين المستأجرة
- کتاب وکالت
- تعریف الوکالة، شروط المتعاقدين
- کتاب وصایا
- تعریف الوصية، شروطها، الوصية بما زاد عن ثلث المال، شروط الوصي
- کتاب نکاح
- في المقدمات احكام النظر، في العقد، ما يشترط في عقد النكاح، الشاهدان، اولياء العقد، العقد الفضولي، المحرمات: المحرمات بالنسب والرضاع والمصاهرة
- نکاح المتعة، شرعيته، ايجابه و الاخلال بأجله، في المهر، ما يشترط في المهر، وقوع العقد من غير ذكر المهر
- کتاب الطلاق: اركان الطلاق و اقسامه، في العدد و احكامها

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- الروضة البهية في اللمعة الدمشيقة
- الزبدة الفقهية في شرح الروضة البهية
- تحرير الوسيلة؛ امام خميني رحمته الله
- فرعی:
- مسالک الافهام في شرح شرايع الاسلام
- جامع المدارک؛ الخوانساري

راه کارهای اجرایی:

- از آن جایی که مطالب این درس (شرح لمعه) از اهمیت و عمق خاصی برخوردار است لازم است زمان آرایه‌ی آن دو برابر در نظر گرفته شود و به طلاب محترم فرصت داده شود تا زمینه‌ی گفتگو و مشاوره، همراه با مراجعه به منابع یاد شده فراهم گردد.

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: فقه (۲)

هدف: آشنایی با مبانی فقه و بررسی اجمالی احکام و فراگیری شیوه‌ی استنباط در حد کتاب شرح لمعه.

سرفصل دروس:

- کتاب الاقرار
- کتاب الغصب: تعریفه و ردّ المغصوب و ضمانه مع التلف
- کتاب الصيد و الذباجة
- کتاب الاطعمة و الاشرية
- کتاب الميراث: الموجبات، النسب و السبب، الموانع، السهام
- کتاب الحدود: حدّ الزنا، قيوده، كيفية ثبوت الزنا، في القذف، حدّ المقدوف و كيفية ثبوته، تارك الواجب، سبّ النبي، في حدّ الشارب للمسكر، حدّ السرقة، المحاربة، معنى المحارب و حدّه
- کتاب القصاص: قصاص النفس و موجه و شرايطه
- کتاب الديات: خطأ الطبيب، حامل المتاع، تقدير الدية (دية قتل العمد و الخطأ، اليمين، النخاع)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - الروضة البهية في اللمعة الدمشيقة
 - الزبدة الفقهية في شرح الروضة البهية
 - تحرير الوسيلة؛ امام خميني رحمته الله
- فرعی:
 - مسالك الافهام في شرح شرايع الإسلام
 - جامع المدارك؛ الخوانساري

راه کارهای اجرایی:

- از آن جایی که مطالب این درس (شرح لمعه) از اهمیت و عمق خاصی برخوردار است لازم است زمان آرایه‌ی آن دو برابر در نظر گرفته شود و به طلاب محترم فرصت داده شود تا زمینه‌ی گفتگو و مشاوره، همراه با مراجعه به منابع یاد شده فراهم گردد.

اصول

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظري

پيش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مبانی و قواعد و نظریه‌ی جدید دانش اصول فقه در حدّ حلقه‌ی دوم و کشف ارتباط میان قواعد و فن استنباط احکام شرعی.

سرفصل دروس:

تمهید

- تعریف علم الاصول
- موضوع علم الاصول و فائده
- الحكم الشرعی و تقسیمه
- حجیة القطع
- خصوصیات القطع
- منجزیة و معذریة القطع
- القطع الطریقی و الموضوعی
- الأدلة (المحرزة و الاصول العملیة)
- تحديد المنهج في الأدلة و الاصول طبق مسلك حق الطاعة
- تحديد المنهج في الأدلة و الاصول طبق مسلك قبح العقاب بلا بیان
- الأدلة المحرزة
- تقسیم البحث في الأدلة المحرزة و بیان الأصل عن الشك في الحجیة
- مقدار ما یتثبت بالأدلة المحرزة
- الأدلة المحرزة، الدلیل الشرعی
- مقدمة تحديد دلالات اللیل الشرعی اللفظی و غیر اللفظی
- اولاً: الدلیل الشرعی اللفظی، التصوري و الظهور التصديقي علاقة الوضع بهما، الوضع التعیني و التعیني، علامات الحقیقة و المجاز و الظهور المجاز، تصنیف اللغة و دلالتها الخاصة و المشتركة، الأمر و النهي، الاحتراز في القيود، الاطلاق و انواعه و التقابل بينه و بین التقييد، بعض التطبيقات لقرینة الحكمة، العموم، تعريفه، أدواته و نحو دلالاته، المفاهیم، تعريف المفهوم و ضابطه، مفهوم الشرط و الشرط المسوق لتحقيق الموضوع، مناسبات الحكم و الموضوع

ثانياً: الدليل الشرعي غير اللفظي: دلالة الفعل، دلالة السكوت و التقرير، السيرة، اثبات صغرى الدليل الشرعي، وسائل الاثبات الوجداني، التواتر، الاجماع، سيرة المشرّعة و العقلاء، وسائل الاثبات التعبدي، ادلة اثبات حجّية خبر الواحد و نفيها، تحديد دائرة الحجّية، اثبات حجّية الدلالة في الدليل الشرعي، دليل حجّية الظهور و موضوعها، ظواهر الكتاب الكريم

- الادلة المحرزة، الدليل العقلي:

- قاعدة استحالة التكليف بغير المقدور، زمان الوجوب و الواجب، اخذ العلم للحكم في موضوع الحكم، اشتراط التّكليف بالقدرة بمعنى آخر، بحث الترتب، اقتضاء الحرمة للبطلان، حجّية الدليل العقلي

- الاصول العملية:

- القاعدة العملية الأولى في حالة الشك، القاعدة العملية الثانوية في حالة الشك (الاعتراضات على أدلة البرائة، تحديد مفاد البرائة)، قاعدة منجزية العلم الاجمالي

- الاستصحاب: تعريفه، أدلته، اركانه و تطبيقاته (الاستصحاب في حالات الشك السببي و المسببي)

منابع پیشنهادی:

- اصلي:

- حلقات (حلقه دوم)؛ شهيد صدر، به همراه تفريبات درس خارج ايشان توسط آيت... شاهرودي و سيد

كاظم حائري

- فرعي:

- اصول فقه؛ مظفر

- شرح الاصول؛ محمدصنقر و باقر ايرواني

- حاشيه سيد علي اكبر حائري بر حلقات شهيد صدر(ره)

راه کارهای اجرائی:

- از آن جایی که مطالب این درس (حلقه دوم) از اهمیت و عمق خاصی برخوردار است لازم است زمان آرایه‌ی آن دو برابر در نظر گرفته شود و به طلاب محترم فرصت داده شود تا زمینه‌ی گفتگو و مشاوره همراه با مراجعه به منابع یاد شده فراهم گردد.

فلسفه اسلامی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مبانی حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- مرحله اول (فی احکام الموجود الكلية)
- فصل اول (فی ان الوجود مشترك معنوی)
- فصل دوم (فی اصالة الوجود و اعتبارية الماهية)
- فصل سوم (فی ان الوجود حقيقة مشککه)
- مرحله دوم (فی الوجود المستقل و الرابط)
- فصل اول (فی انقسام الوجود الى المستقل و الرابط)
- مرحله چهارم (فی مواد القضايا الوجوب و الامکان و الامتناع)
- فصل اول (فی ان کل مفهوم مفروض اما واجب و اما ممتنع و اما ممکن)
- فصل دوم (فی انقسام کل من المواد الثلاث الى ما بالذات و ما بالغير و ما بالقياس الى الغير، الا الامکان)
- مرحله هشتم (فی العلة و المعلول)
- فصل اول (فی اثبات العلية و المعلولية و انهما فی الوجود)
- فصل دوم (فی انقسامات العلة)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- نهاية الحكمة

راه کارهای اجرایی:

- متناسب با بحث های مطرح شده در کلاس انجام تحقیقات از ناحیه دانشجویان ضروری است.

فلسفه اسلامی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: فلسفه اسلامی (۱)

هدف: آشنایی با مبانی حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- ادامه مرحله هشتم (فی العلة و المعلول)
- فصل سوم (فی وجوب وجود المعلول عند وجود علته التامة و وجوب وجود العلة عند وجود معلولها)
- فصل چهارم (فی ان الواحد لا یصدر عنه الا الواحد)
- فصل هفتم (فی اقسام العلة الفاعلیة)
- فصل یازدهم (فی العلة الغائیة و اثباتها)
- مرحله نهم (فی القوه و الفعل)
- فصل سوم (فی زیادة توضیح لحد الحركة و ما تتوقف علیه)
- فصل هشتم (فی تنقیح القول بوقوع الحركة فی مقوله الجوهر و الاشارة الى ما یتفرع علیه من اصول المسائل)
- مرحله یازدهم (فی العقل و العاقل و المعقول)
- فصل اول (فی تعریف العلم و انقسامه الاولی و بعض خواصه)
- فصل دوم (فی اتحاد العالم بالمعلوم و هو المعنون عنه باتحاد العاقل بالمعقول)
- فصل هشتم (ینقسم العلم الحصولی الى تصور و تصدیق)
- فصل نهم (ینقسم العلم الحصولی الى بدیهی و نظری)
- فصل یازدهم (فی العلم الحضوری و انه لا یختص بعلم الشئ بنفسه)
- مرحله دوازدهم (فی ما یتعلق بالواجب الوجود من المباحث)
- فصل اول (فی اثبات الوجود الواجبی)
- فصل پنجم (فی توحید الواجب و انه لا شریک له فی وجوب الوجود)
- فصل ششم (فی توحید الواجب لذاته فی ربوبیة و انه لا رب سواه)
- فصل نهم (فی الصفات الذاتیة و انها عین الذات المتعالیه)
- فصل دهم (فی الصفات الفعلیه و انها زائدة علی الذات)
- فصل یازدهم (فی علمه تعالی)
- فصل هفدهم (فی العناية الالهیه بخلقه و النظام الكونی فی غایة ما یمکن من الحسن و الاتقان)
- فصل هیجدهم (فی الخیر و الشر و دخول الشر فی القضاء الالهی)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- نهاية الحکمة

راه کارهای اجرایی:

- متناسب با بحث‌های مطرح شده در کلاس انجام تحقیقات از ناحیه دانشجویان ضروری است.

ادبیات عرب (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تسلط دانش پژوهان بر مباحث کاربردی ادبی و تطبیق آن بر متون اصیل.

سرفصل دروسی:

- تعیین ضرورت و جایگاه مباحث ادبیات در فهم نصوص دینی
- بیان نکات مهم و کاربردی مانند:
 - مسوغات ابتدا به نکره
 - شباهت و تفاوت بین حال و تمییز
 - فرق بین عطف بیان و بدل
 - اقسام عطف
 - اعراب اسماء شرط و استفهام و...
- بررسی آیات و متون ادبی منتخب مانند: سوره مائده / ۲۷-۳۰، سوره طه / ۲۵-۳۵، سوره انعام / ۱۱۲ و ۱۱۴، متن تفسیر مجمع البیان، سوره غافر، ص ۷۹۸-۸۰۵

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - متن تدوین شده‌ی مرکز جهانی
- فرعی:
 - مجمع البیان، بحث الاعراب
 - مغنی اللیبیب باب رابع و باب هشتم
 - النحو الوافی
 - شرح الکافیة
 - املاء ما منّ به الرحمن
 - اعراب القرآن؛ درویش
 - الجدول فی اعراب القرآن؛ صافی

راه کارهای اجرایی:

- انتخاب آیات و روایاتی که متضمن نکات کاربردی قابل توجهی از مباحث ادبیات باشد، مانند آب وضو.
- انتخاب متون درسی از علوم مختلف حوزوی مانند: تفسیر، فقه، اصول و...
- بخشی از مباحث به عنوان تحقیق به دانش پژوهان واگذار شود و اساتید مجازند حدود ۱۰ نمره را به آن اختصاص دهند.

ادبیات عرب (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: ادبیات عرب (۱)

هدف: ایجاد توانایی تطبیق قواعد کاربردی و مباحث مفردات.

سرفصل دروس:

- بیان نکات مهم و کاربردی از مفردات مانند:

إن، أن، ما، أمّا، لَمّا، لام و...

- بیان نکات مهم بلاغی همچون استعاره، کنایه و...

- بررسی آیات و متون ادبی منتخب: سوره ی بقره / ۲۵۵، آل عمران / ۱۷۸، ابراهیم / ۱۲ و...، متن تفسیر

مجمع البیان، سوره ی یوسف، ذیل آیه ۱ الی ۱۰

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- متن تدوین شده ی مرکز جهانی

- فرعی:

- مجمع البیان بحث الاعراب

- مغنی اللیب باب اول

- الکشاف

- شرح الکافیة

- اعراب القرآن؛ درویش

- مختصر المعانی

- جواهر البلاغة

راه کارهای اجرایی:

- انتخاب آیات، روایات و اشعاری که متضمن نکات کاربردی قابل توجهی از مباحث ادبیات باشد، مانند: آیه ی

تیمم.

- انتخاب متون درسی از علوم مختلف حوزوی مانند: تفسیر، فقه، تاریخ و...

- بخشی از مباحث به عنوان تحقیق به دانش پژوهان واگذار شود و حدود ۱/۴ نمره به آن اختصاص یابد.

روان‌شناسی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مفهوم روان‌شناسی و روش‌های آن و تشخیص جایگاه روان‌شناسی در بین سایر علوم، بررسی رفتار موجود زنده (به ویژه انسان) و شناخت کلی از مفاهیم اختصاصی و کلیات این علم.

سرفصل دروس:

- تعریف روان‌شناسی
- ماهیت علمی روان‌شناسی
- موضوع روان‌شناسی
- تعریف و موضوع رشته‌های تخصصی روان‌شناسی
- مطالعه علمی رفتار و عوامل مؤثر بر رفتار
- تفاوت‌های فردی
- احساس و ادراک
- هوش
- یادگیری و فرایند آن و انواع مختلف آن
- شخصیت
- انگیزش و هیجان و عوامل آن
- یاد آوری و فراموشی (حافظه)
- هدف و روش‌های علم روان‌شناسی ویژه‌ی مطالعه روان‌شناسی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - روان‌شناسی عمومی؛ آذربایجانی و سالاری فری
- فرعی:
 - روان‌شناسی عمومی؛ حمزه گنجی
 - زمینه روان‌شناسی؛ محمد پارسا
 - زمینه روان‌شناسی؛ هلیگارد، ترجمه‌ی جمعی از نویسندگان
 - روانشناسی عمومی؛ سیروس عظیمی

جامعه‌شناسی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با اصطلاحات، مفاهیم و روش‌های جامعه‌شناسی و فهم دقیق اصطلاحات علمی مشترک میان جامعه‌شناسی و سایر حوزه‌های علوم اجتماعی.

سرفصل دروس:

کلیات (تعریف، موضوع، روش و هدف)

- جامعه و فرهنگ
- منزلت و نقش اجتماعی
- گروه‌های اجتماعی
- نهادها (تعریف، ویژگی‌ها و کارکرد)
- نهاد خانواده
- نهاد دین
- نهاد حکومت
- قدرت و اقتدار
- جامعه‌پذیری و شخصیت
- کجروی و انحرافات اجتماعی
- قشربندی و نابرابری‌های اجتماعی
- جنبش‌های اجتماعی
- تغییرات اجتماعی

منابع پیشنهادی:

- درآمدی به جامعه‌شناسی؛ بروس کوئن، ترجمه محسن ثلاثی
- درآمدی بر جامعه‌شناسی اسلامی؛ پژوهشکده حوزه و دانشگاه
- مبانی جامعه‌شناسی؛ پژوهشکده حوزه و دانشگاه
- درآمدی بر جامعه؛ یان رابرتسون، ترجمه‌ی حسین بهروان
- جامعه‌شناسی؛ آنتونی گیدنز، ترجمه‌ی منوچهر صبوری

راه کارهای اجرایی:

- لازم است استاد مربوط، با توجه به گرایش تحصیلی دانش‌پژوهان، جهت‌گیری درس را معین نماید.

جغرافیای جهان اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با موقعیت جغرافیای کشورهای اسلامی، شناسایی ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی جهان اسلام برای بهره‌گیری از فرصت‌های آن در عرصه نظام بین‌المللی بر مبنای نظریه وحدت اسلامی و عزت و اقتدار مسلمانان.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات

- جغرافیا، سیاست و جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک و مفاهیم مرتبط

- آشنایی با جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک

- تاریخچه جغرافیای سیاسی

- جغرافیای سیاسی در تمدن یونانی و رومی

- جغرافیای سیاسی در تمدن اسلامی

- جغرافیای سیاسی در تمدن جدید (غرب)

- تاریخچه ژئوپلیتیک

- از جغرافیای سیاسی تا ژئوپلیتیک

- تاریخچه ژئوپلیتیک در قرن بیستم

- تحولات جهانی و نظریه‌های ژئوپلیتیکی در هزاره سوم

- عوامل مؤثر در ژئوپلیتیک

- سیری در پیدایش و گسترش جهان اسلام

- پیدایش و گسترش اسلام در شبه جزیره عربستان

- گسترش محدوده جغرافیایی اسلام به آسیا

- گسترش محدوده جغرافیای اسلام به آفریقا

- گسترش محدوده جغرافیای اسلام به اروپا

- توانمندی‌های جغرافیای جهان اسلام

- جغرافیای طبیعی جهان اسلام

- جغرافیای انسانی جهان اسلام

- جغرافیای اقتصادی جهان اسلام
- جغرافیای فرهنگی جهان اسلام
- جغرافیای سیاسی جهان اسلام
- توزیع و تقسیم‌بندی جغرافیای جهان اسلام
- تقسیم جهان اسلام بر مبنای قاره‌ای
- تقسیم جهان اسلام بر مبنای ایدئولوژی و مذهبی و فرقه‌ای
- تقسیم جهان اسلام بر مبنای زبان و قومیت
- تقسیم جهان اسلام بر مبنای ام القری
- استعمارگران غربی و جهان اسلام
- برداشت تاریخی غرب از جهان اسلام
- هجوم غربیان به مرزهای جغرافیای جهان اسلام (از جنگ صلیبی به بعد)
- نقش استعمارگران غربی در توزیع جغرافیای جهان اسلام در قرن ۱۹ و ۲۰
- ظهور خاورمیانه در عرصه رقابت‌های ابرقدرت‌ها
- آمریکا و پروژه خاورمیانه جدید
- افغانستان و عراق سرپل‌های ایجاد خاورمیانه جدید
- بررسی جغرافیای مناطق بحران‌زا در جهان اسلام (فلسطین، کشمیر، قفقاز، چین، بالکان، سودان، نیجریه، عراق، افغانستان)
- بررسی جغرافیای سیاسی کشورهای مهم اسلامی (اندونزی، پاکستان، عربستان، ایران، مصر، ترکیه)
- ضرورت اتحاد و همگرایی در جهان اسلام
- پیشنیازهای وحدت در جهان اسلام
- تئوری‌های وحدت در جهان اسلام
- عوامل بازدارنده در جهان اسلام.

منابع پیشنهادی:

- مبانی جغرافیایی سیاسی؛ دره میرحیدر
- ژئوپلتیک؛ عزت‌ا... عزتی
- جغرافیای سیاسی جهان اسلام؛ عزت‌ا... عزتی
- شناخت کشورهای اسلامی؛ غلام‌رضا گلی زواره‌ای

تاریخ اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی طلاب با زمینه و عوامل پیدایش و انحطاط تمدن اسلامی و جلوه‌های آن.

سرفصل دروس:

- مفاهیم (تمدن، فرهنگ، ارتباط آن دو)
- عوامل پیدایش و شکوفایی تمدن (جغرافیا، نژاد، مذهب، اقتصاد و...)
- عوامل پیدایش و شکوفایی تمدن و فرهنگ اسلامی
- تمدن‌های گذشته - قرآن و سنت و...
- مظاهر تمدن اسلام
- علوم - فنون
- تشکیلات (دولت‌ها، سازمان‌ها)
- تأثیر تمدن اسلامی بر تمدن غرب
- راه‌های انتقال و تأثیر - علوم و فنون انتقال یافته - میزان تأثیر
- عوامل انحطاط
- عوامل انحطاط تمدن‌ها - عوامل انحطاط تمدن اسلامی
- احیای تمدن اسلامی
- زمینه‌ها و عوامل - راه‌ها و روش‌ها

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- تاریخ بغداد، تاریخ دمشق، وفيات الأعیان، تاریخ تشکیلات دولت‌های اسلامی، تاریخ تمدن اسلام، تمدن اسلام و عرب، تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری
- فرعی:
- تاریخ تمدن؛ ویل دورانت

راه‌کارهای اجرایی:

- تحقیق کلاسی - کار در کلاس (کنفرانس) به بخشی از مباحث اختصاصی یابد.

نقد تفکر اجتماعی غرب

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانش‌پژوهان با چیستی، فرایند شکل‌گیری، مبانی و پیامدهای تفکر اجتماعی غرب و ارزیابی علمی نسبت به آن.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات
- تعریف غرب
- غرب‌گرایی
- مفهوم تفکر اجتماعی و نقد اهداف و انگیزه‌ها
- اهداف و انگیزه‌ها
- روش و رویکردها در ارزیابی و شناخت غرب
- گذر تاریخی (فرایند شکل‌گیری فرهنگ و تمدن غربی)
- ریشه‌های تفکر اجتماعی معاصر غرب در یونان باستان
- شاخص‌های قرون وسطی و عصر جدید
- مبانی و ویژگی‌ها
 - اومانیزم
 - سکولاریسم
 - مبانی معرفت‌شناختی (علم Science و عقل محوری و...)
 - لیبرالیسم
 - پلورالیسم
- پست مدرنیسم با تأکید بر:
 - جهانی شدن یا جهانی سازی پست مدرنیسم
 - موضع‌گیری جهان اسلام در قبال آن
 - اندیشه‌ی اجتماعی غرب و جهان اسلام
 - فرایند ورود فرهنگ غرب به جهان اسلام

- بررسی مواضع و واکنش‌ها

- پذیرش

- طرد

- برخورد گزینشی

- شکل‌گیری احزاب و گروه‌ها با توجه به فرهنگ غرب (غربزده، التقاطی، اسلامی)

- رهاورد اندیشه و فرهنگ غرب در

- پیامدهای سیاسی، بحران هویتی، تخریب، جامعه‌مدنی، توسعه و تحزب (مروری فهرست وار بر مباحث)

- پیامدهای فرهنگی و اجتماعی وضعیت نظام خانواده، فردگرایی افراطی، ناهنجاری‌های اجتماعی و...

نگرش ابزاری به انسان، بحران معنویت

- پیامدهای اقتصادی، حاکمیت اقتصاد و بازار، استعمار، امپریالیسم و...

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- غرب‌شناسی؛ دکتر رهنمایی

- فرعی:

- ظهور و سقوط لیبرالیسم

- خداوندان اندیشه سیاسی

- شرق‌شناسی؛ ادوارد سعید

- نقد عقل مدرن

- فرهنگ اسلام در اروپا و غرب

راه کارهای اجرایی:

- مشارکت دانشجویان در مباحث درس به صورت فعال (کنفرانسی).

مدیریت آموزشی و فرهنگی

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانش‌پژوهان با ویژگی‌های نهادها و مؤسسات آموزشی و فرهنگی جهت حضور و فعالیت اثربخش و بررسی مسایل و مشکلات فعالیت‌های فرهنگی و آموزشی و چگونگی استفاده از اصول و روش‌های مدیریت در حل مشکلات.

سرفصل دروس:

- کلیات

- تعاریف و مفاهیم اصلی و درآمدی بر:

- انسان و جامعه - علم و تمدن - دانش و فن‌آوری

- مطالعه فرهنگی شامل:

- زیر ساخت‌های فرهنگ (نیازها، هنجارها، ارزش‌ها، عقاید و باورها، آداب و سنت‌ها و نمادها و...)
- جامعه‌شناسی فرهنگ‌ها (فرهنگ بومی، فرهنگ ملی، فرهنگ منطقه‌ای، فرهنگ جهانی، فرهنگ دینی

و...)

- گستره‌ی فرهنگ (کالاهای فرهنگی، نهادهای فرهنگی، فعالیت‌های فرهنگی، نیروهای فرهنگی، روابط و

مناسبات فرهنگی و...)

- عوامل محیطی فرهنگ (جمعیت، سرزمین، سیاست، اقتصاد، دانش و فن‌آوری و...)

- تبادل و تحوّل فرهنگی

- فرایند مدیریت آموزشی

- هدف‌ها و ضرورت‌های آموزش

- نیازسنجی و مخاطب‌شناسی در نهادهای آموزشی

- هدف‌گذاری ابعاد و حوزه‌های آموزشی

- روند برنامه‌ریزی آموزشی

- سازماندهی آموزشی

- نظارت و ارزیابی امور آموزشی

- تکنولوژی و ابزار آموزشی

- نقش ارتباطات در نهادهای آموزشی و فرهنگی

- فرایند ارتباطات و مؤلفه‌های اصلی آن

- انواع ارتباطات، موانع و محدودیت‌ها

- فنون و روش‌های ارتباطات

- مهارت‌های ارتباطی

- هنر مدیریت

- مفاهیم و نظریه‌های سازمان و مدیریت

- اصول و مبانی مدیریت

- سبک‌های مدیریتی

- مهارت‌های مدیریتی

- مدیریت اثر بخش نهادهای آموزشی و فرهنگی

- ویژگی‌های مدیران آموزشی و فرهنگی

- وظایف مدیران آموزشی و فرهنگی (مخاطب‌شناسی، نیازسنجی، هدفگذاری و برنامه‌ریزی، بسیج منابع

و امکانات، نظارت و ارزیابی)

- نهادها و سازمان‌های آموزشی و فرهنگی (ساختار و روش‌ها و ترکیب منابع، فرصت‌ها و چالش‌های

مدیریتی و...)

- ساماندهی نقش‌های فرهنگی و آموزشی

- سبک‌ها و مهارت‌های مدیریتی در محیط‌های آموزشی و فرهنگی.

منابع پیشنهادی:

- متن آموزشی مرکز

شیوه‌های تبلیغ در جهان معاصر

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی طلاب با مفاهیم، اهداف و ابزار نوین تبلیغ و جریان‌های تبلیغی، و نیز آشنایی با ظرفیت‌های موجود در مکتب اسلام جهت بهره‌برداری از شیوه‌های جدید تبلیغ و بایدهای امروز در جریان تبلیغ.

سرفصل دروس:

- آشنایی با مفاهیم و اصطلاحات کلیدی (مروری مختصر بر مفاهیم جدید و روزآمد در عرصه‌ی تبلیغ از جمله رسانه و اقسام آن، تکنیک، امپریالیسم تبلیغی و...)
- تاریخچه و سیر تحوّل در تبلیغ (تأکید بر دانش جدید و تحوّل تکنولوژیکی در تبلیغ و...)
- ماهیت‌شناسی رسانه‌های جمعی (با تأکید بر محدودیت‌ها، اقتضائات و...)
- جریان‌شناسی تبلیغ در جهان معاصر (مسیحیت و تبشیر، صهیونیسم خبری، امپریالیسم تبلیغی، فراماسونری و تأکید بر روش‌ها و اهداف و نتایج آن‌ها و...)
- ظرفیت‌های اسلام در زمینه بهره‌برداری از شیوه‌های و ابزار نوین تبلیغ (با تأکید بر نقد نوع استفاده‌ها و بیان رسانه‌های برتر از قبیل، مشافهه، سخنرانی، کتاب و...)
- پیش‌نیازهای ورود به عرصه‌ی جدید تبلیغ در جهان معاصر (با تأکید بر ارایه راه کارهای مقابله با جریان‌های تبلیغی و ارایه راه کارهای درخشش و حذف محدودیت‌ها و موانع

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- امپریالیسم تبلیغی یا تبلیغات بین‌المللی؛ محمد علی العونینی، ترجمه‌ی محمد سپهری
- پژوهش در تبلیغ؛ محمد تقی رهبر

- فرعی:

- مبانی تبلیغ؛ محمد حسن زورق
- اهمیت و ضرورت تبلیغات؛ احمد رزاقی
- خلاصه مقالات تبلیغ و تبلیغات؛ احمد رضا حیدری
- تاریخ فلسفه نشر اسلام؛ ابوالفضل عزّتی

راه کارهای اجرایی:

- از آنجا که درس یک واحدی است، ضرورت دارد استاد با ارایه طرح درس جامع و فشرده با بیان رسا، از فرصت کم، بیشترین استفاده را نموده، با پرسش و پاسخ درس را تقویت نموده، زمینه‌ی پیگیری بحث را در طلاب و دانش پژوهان فراهم آورد.

علوم سیاسی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی طلاب با مفاهیم، مسایل و موضوعات اصلی علوم سیاسی.

سرفصل دروس:

- کلیات

- تعریف علم سیاست هدف، روش و قلمرو علم سیاست
- تاریخچه علم سیاست
- گرایش های تخصصی علم سیاست
- جایگاه علم سیاست
- مفاهیم اساسی علوم سیاسی
- قدرت، دولت، کشور، حکومت، نظام سیاسی
- ساختار نظام سیاسی
- ساختار قدرت
- تفکیک قوا
- نهادهای سیاسی داخلی و خارجی
- احزاب و گروه های سیاسی
- جامعه مدنی
- فرهنگ و رفتار سیاسی
- عناصر فرهنگ سیاسی
- تأثیرات فرهنگ بر رفتار سیاسی
- ایدئولوژی سیاسی
- تفاوت ایدئولوژی سیاسی با فلسفه سیاسی و نظریه سیاسی، اندیشه های سیاسی
- معرفی مهم ترین ایدئولوژی های سیاسی
- انقلاب و جنبش های سیاسی اجتماعی
- تعریف انقلاب و تفاوت آن با کودتا و فرم
- انواع انقلاب ها

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با علم سیاست؛ کارلتون کلایمرودی، ترجمه ی بهرام ملکوتی
- بنیادهای علم سیاست؛ دکتر عالم
- اصول سیاست؛ موريس دوورژه

تعلیم و تربیت اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مباحث کاربردی تعلیم و تربیت بکارگیری و استفاده از این مباحث در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی و نیز ایجاد علاقه و انگیزه در فراگیران نسبت به مباحث تعلیم و تربیت اسلامی.

سرفصل دروس:

- کلیات و مفاهیم شامل:

- تعلیم تربیت، تعلیم و تربیت اسلامی، نظام تعلیم و تربیت اسلامی و عناصر آن، مربی (انواع و سطوح مختلف آن)، متربی (موضوع تربیت)
- حوزه‌ها و ساخت‌های تعلیم و تربیت اسلامی شامل: جسمانی، اخلاقی، عقلانی، دینی، (اعتقادی - عبادی) اجتماعی، سیاسی، خانوادگی و جنسی
- ابعاد و ویژگی‌های انسان به عنوان موضوع تربیت
- ابعاد شامل: شناختی، عاطفی و رفتاری
- ویژگی‌ها شامل: تربیت پذیری، حقیقت جویی، آزمنندی، عجز بودن و...
- اهداف تربیت اسلامی در ساحت‌های گوناگون (جسمانی، عقلانی، اخلاقی و...)
- اصول تربیت اسلامی (بایدها و نبایدهای کلی در امر تربیت مثل اصل تکلم متربی، اصل هماهنگی عوامل تربیت و...)

- عوامل تربیت شامل: خانواده، احزاب و گروه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی و...
- شیوه‌های تربیت اسلامی شامل: عادت، تمرین، نصیحت، موعظه، تشویق و تنبیه، رایه‌الگو و...
- مراحل تربیت اسلامی شامل: دوره‌ی قبل از تولد، کودکی، نوجوانی، جوانی و...

منابع پیشنهادی:

- درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی؛ دفتر همکاری حوزه و دانشگاه
- نگاهی دوباره بر تربیت اسلامی؛ خسرو باقری
- درآمدی بر نظام تربیتی اسلامی؛ محمد علی حاجی ده‌آبادی
- تعلیم و تربیت اسلامی؛ علی شریعتمداری

راه‌کارهای اجرایی:

- واگذاری مطالعه‌ی امور مقدماتی هر موضوع به دانش پژوهان.

کلام تطبیقی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مسایل کلامی مذاهب اسلامی به صورت مقارنه‌ای.

سرفصل دروس:

- کلیات (تعریف کلام، کلام تطبیقی، مذاهب اسلامی و تبیین پیشینه‌ی کلام مقارنه‌ای و...)

- توحید و صفات

- معنی‌شناسی صفات خداوند

- توحید صفاتی (عینیت یا زیادت صفات با ذات)

- توحید و شرک در الوهیت

- توحید و شرک در عبادت

- عدل الهی

- عدل الهی در دیدگاه مذاهب اسلامی

- قضا و قدر الهی

- جبر و اختیار

- بدا در کتاب و سنت

- نبوت و امامت

- عصمت پیامبران

- نصب وصی و جانشین (از سوی پیامبر اسلام ﷺ)

- امامت (از اصول دین یا فروع دین بودن)

- مصادیق اثنا عشر خلیفه

- مهدویت در اسلام

- معاد

- برزخ

- شفاعت

- خلود در جهنم

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - کلام تطبیقی؛ علی ربانی گلپایگانی (متن مرکز)
- فرعی:
 - الهیات؛ استاد سبحانی
 - مقالات الاسلامیین؛ اشعری
 - المطالب العالیة؛ فخر رازی
 - الملل و النحل؛ شهرستانی
 - بحوث في الملل و النحل؛ سبحانی

راه کارهای اجرایی:

- معرفی متون قدماء در ارتباط با موضوع هر جلسه.
- آرایه‌ی پژوهش از سوی دانش پژوهان.
- واگذاری مطالعه‌ی امور مقدماتی هر موضوع به دانش پژوهان.
- جمع‌بندی مباحث و آرایه‌ی رأی مختار از سوی استاد در هر جلسه.

کلام تطبیقی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: کلام تطبیقی (۱)

هدف: آشنایی با مباحث کلامی مقارنه‌ای بین ادیان و موضوعاتی از مسایل جدید کلامی.

سرفصل دروس:

- کلیات (معرفی مسائل مشترک بین ادیان به ویژه دین اسلام و مسیحیت، محدوده‌ی مقارنه‌ای بودن موضوعات، روش ارایه‌ی مباحث تطبیقی و...)

- برخی از مسایل جدید کلامی در دیدگاه متکلمان ادیان

- تعریف دین

- خاستگاه دین

- عقل و دین

- زبان دین (زبان دینی)

- پلورالیزم (کثرت‌گرایی دینی)

- برخی از براهین خداشناسی در دیدگاه متکلمان ادیان

- برهان صدیقین و برهان وجودی

- برهان نظم

- برهان فطرت و اجماع عام

- برهان امکان و وجوب

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- کلام تطبیقی؛ عزالدین رضائزاد (متن مرکز)

- فرعی:

- فلسفه دین؛ علامه جعفری (ره)

- فلسفه دین؛ آیت‌الله جوادی آملی

- مسایل جدید کلامی؛ سبحانی

- فلسفه دین؛ جان هیک
- علم و دین؛ ایان باربور
- عقل و اعتقاد دینی؛ مایکل پترسون و دیگران
- کلام جدید؛ خسروپناه

راه کارهای اجرایی:

- واگذاری مطالعات بخشی از موضوعات به دانش پژوهان.
- معرفی کتاب‌هایی که متکلمان مسلمان و مسیحی در موضوعات مربوط تدوین کرده‌اند.
- انجام تحقیق کلامی و ارایه کنفرانس از سوی دانش پژوهان.

روش تحقیق

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد عملی و یک واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با روش های علمی تحقیق و کاربرد آن در فرایند تحقیق.

سرفصل دروس:

- کلیات (تاریخچه، تعریف، هدف، اهمیت و کاربرد روش های تحقیق در علوم انسانی و اسلامی)
- نقش تئوری ها در تحقیقات و پژوهش
- انواع روش های تحقیق
- مراحل علمی روش تحقیق
- طرح مسأله (انواع سؤالات که شامل: چیستی، چگونگی، چرایی و...)
- مطالعات اکتشافی (مصاحبه اکتشافی و ویژگی های انتخاب متن)
- جمع آوری اطلاعات (انواع روش های جمع آوری اطلاعات که شامل: پرسش نامه، مشاهده، آزمایش تحلیل محتوا و...)
- فرضیه (مدل تحلیلی)
- چارچوب نظری (مدل تحلیل)
- نتیجه گیری
- تدوین و تنظیم گزارش
- شیوه پی نوشت و فهرست ها
- کتاب شناسی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- روش های تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی
- روش تحقیق در علوم اجتماعی؛ ریمون کیوی، ترجمه ی عبدالحسین نیک گهر
- روش های علمی تحقیق در علوم انسانی؛ میر محمد سید عباس زاده
- مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی؛ محمدرضا حافظ نیا
- فرعی:
- روش های تحقیق در علوم اجتماعی (۲ جلد)؛ باقر ساروخانی
- روش های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری؛ جان بست، ترجمه ی حسن پاشا شریفی، نرگس طالقانی
- روش های علوم اجتماعی، موريس دوورژه، ترجمه ی خسرو اسدی

راه کارهای اجرایی:

- استاد با توجه به مراحل علمی روش تحقیق از دانش پژوهان کار تحقیقی خواسته و به صورت عملی در کلاس تکالیف آن ها را اصطلاح نماید.

نیازهای منطقه‌ای

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: کلام تطبیقی (۲۹۱)

هدف: آشنایی با مهم‌ترین شبهات علیه دین و مذهب و تسلط نسبت به مباحث خاص منطقه‌ای و پاسخ‌گویی آن‌ها.

سرفصل دروس:

- کلیات (شناخت دین، دامنه و قلمرو آن)
- دین و مقتضیات زمان (انتظار بشر از دین)
- دین و اجتماع (دنیا و سیاست و...)
- دین و عقلانیت
- دین و حقوق انسان‌ها (حقوق زن، آزادی بیان و...)
- فرق انحرافی (بابیه، بهائیه، قادیانیه، غلات)
- موضوعات منطقه‌ای دیگر به پیشنهاد فراگیران

منابع پیشنهادی

- احتجاج؛ طبرسی
- فلسفه الهی؛ علامه طباطبایی (ره)
- شروح نهج البلاغه
- دین‌شناسی؛ آیت‌ا... جوادی آملی
- شریعت در آینه معرفت؛ آیت‌ا... جوادی آملی
- مبانی کلامی اجتهاد؛ مهدی هادوی تهرانی
- انتظار بشر از دین؛ آیت‌ا... جوادی آملی
- قلمرو دین؛ حسنعلی اکبریان
- قلمرو دین؛ حسن‌زاده
- جامعیت و کمال دین؛ ربانی گلپایگانی
- و...

راه‌کارهای اجرایی:

- استاد، با نظر خواهی از دانش پژوهان، اهمّ موضوعات پیشنهاد شده را انتخاب و تدریس خواهد کرد.
- تحقیق و یا کنفرانس در این درس توصیه می‌شود.

ب - دروس تخصصی

تفسیر ترتیبی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد عملی و یک واحد نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی دیدگاه‌های مفسران روش تفسیری قرآن به قرآن (با رویکرد اجتماعی) به صورت مقارنه‌ای.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- اشاره‌ای به تفسیر مقارن و مبانی و قواعد آن

- اشاره‌ای به روش تفسیر قرآن به قرآن

- اشاره‌ای به ویژگی‌های تفسیر منبع این درس

- بررسی تفسیر آیات سوره‌ی احزاب و شورا به صورت مقارنه‌ای

تذکر: دیدگاه‌های مفسران در تفسیر المیزان، الفرقان، المنار، المنیر، ایضاح القرآن بالقرآن به صورت تطبیقی نقد

و بررسی شود.

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تفسیرهای المیزان؛ علامه طباطبایی (ره)

- الفرقان؛ صادقی

- المنار؛ رشید رضا

- ایضاح القرآن بالقرآن؛ عبدالکریم خطیب المنیر

- فی ظلال القرآن؛ سید قطب

راه‌کاری‌های اجرایی:

- سوره‌ی احزاب توسط استاد تدریس شود و سوره‌ی شوری توسط دانش پژوهان در تفاسیر فوق تحقیق شود و

کنفرانس داده شود.

- استاد محترم در هر درس ویژگی‌های تفاسیر و نقد و بررسی دیدگاه‌ها و تقویت دیدگاه شیعه (در موارد

اختلافی) را به صورت غیر محسوس مد نظر داشته باشد.

- کلیات در یک جلسه تدریس شود.

تفسیر ترتیبی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد عملی و یک واحد نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۱)

هدف: بررسی دیدگاه‌های مفسران روش روایی بصورت مقارنه‌ای.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- اشاره‌ای به تفسیر روایی

- اشاره‌ای به ویژگی‌های تفاسیر منبع این درس

- بررسی و تفسیر آیات سوره‌ی تحریم و منافقون به صورت مقارنه‌ای

تذکر: دیدگاه‌های مفسران در تفسیر نور الثقلین، البرهان، جامع البیان طبری و دّر المنثور سیوطی به صورت

تطبیقی نقد و بررسی شود.

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تفسیرهای نور الثقلین؛ عروس حویزی

- البرهان؛ محدث بحرانی

- الدّر المنثور؛ سیوطی

- جامع البیان؛ طبری

راه‌کاری‌های اجرایی:

- سوره‌ی تحریم توسط استاد تدریس شود و سوره‌ی منافقون توسط دانش پژوهان در تفاسیر فوق تحقیق شود و

کنفرانس داده شود.

- استاد محترم در هر درس ویژگی‌های تفاسیر و نقد و بررسی دیدگاه‌ها و تقویت دیدگاه شیعه (در موارد

اختلافی) را به صورت غیر محسوس مد نظر داشته باشد.

- کلیات در یک جلسه تدریس شود.

فقه القرآن

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۱)

هدف: بررسی برخی آیات الاحکام به صورت تطبیقی بین شیعه و مذاهب اهل سنت.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- تعریف فقه القرآن و آیات الاحکام، پیشینه و جایگاه آیات الاحکام در تفسیر، نیاز به بیان پیامبران علیهم‌السلام و امام علیه‌السلام در تفسیر آیات الاحکام، تقسیمات آیات الاحکام، الفاظ و هیأت تشریح در آیات الاحکام، عناوین فقهی قرآن، شیوه‌ی قرآن در بیان احکام، روح حاکم بر آیات الاحکام، حجم آیات الاحکام، کتاب‌شناسی.

- بررسی آیات الاحکام در عناوین ذیل بصورت تطبیقی بین شیعه و اهل سنت

- آیات طهارت (مائده / ۶، نساء / ۴۳ و ...)

- آیات صلاة (اسراء / ۷۸، هود / ۱۱۴، نساء / ۱۰۱ و ...)

- آیات صیام (صوم / ۱۸۴ - ۱۸۵، بقره / ۱۷۸ و ...)

- آیات خمس (انفال / ۴۱، توبه / ۶۰ و ...)

- آیات حج (بقره / ۱۹۶ و ...)

- آیات نکاح (نساء / ۲۴، مؤمنون / ۶، مائده / ۵، ممتحنه / ۱۰ و ...)

- آیات طلاق (بقره / ۲۲۹ - ۲۳۰ و ...)

- آیات ارث (نساء / ۱۲ و ۱۷۶ و ...)

- آیات حدود و قصاص (مائده / ۳۸ و بقره / ۱۷۸ و ...)

- آیات اطعمه و اشربه (مائده / ۴، انعام / ۱۴۵ و ...)

- آیات اولوالامر و اطاعت ولی امر (نساء / ۵۹، نحل / ۱۰۶ و ...)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- کتاب آیات الاحکام تطبیقی؛ محمد فاکر میبدی (کتاب مرکز)

- فرعی:

- شیعه

- کنزالعرفان؛ فاضل مقداد
- زیادةالبيان؛ مقدس اردبیلی
- فقه القرآن؛ قطب راوندی
- فقه القرآن؛ محمد یزدی
- الفقه علی المذاهب الخمسة؛ مغنیه

- اهل سنت

- احکام القرآن؛ ابن العربی (مذهب مالکی)
- جامع البيان؛ قرطبی (مذهب مالکی)
- احکام القرآن؛ الکيا الهراسی (مذاهب شافعی)
- احکام القرآن؛ جصاص (مذهب حنفي)
- احکام القرآن؛ صابونی (مذهب حنبلی)
- الفقه علی المذاهب الأربعة؛ جزیری

راه کاری های اجرایی:

- در این درس تحقیق و کنفرانس دانش پژوهش الزامی است و $\frac{1}{4}$ نمره دارد.
- عناوین ۶ تا ۱۱ سرفصل ها، برای تحقیق دانش پژوهان است.
- کلیات در ۴ ساعت، طهارت ۸ ساعت، صلوٰة ۱۲ ساعت، صیام ۱۰ ساعت، خمس ۶ ساعت و حج ۱۰ ساعت تدریس شود.

تفسیر موضوعی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر ترتیبی (۱)

هدف: بررسی اقسام توحید و شرک از دیدگاه قرآن و پاسخ به شبهات شفاعت و شرک.

سرفصل دروس:

- توحید در قرآن

- رابطه توحید با اصل خداشناسی و اثبات صانع

- اشاره‌ای به اقسام توحید (افعالی، ربوبی، عبادی) و دلایل آن‌ها

- شرک از منظر قرآن

- بررسی مفهوم شرک و چندگانه پرستی

- اقسام شرک (افعالی، ربوبی، عبادی و...)

- زمینه‌های شرک (تقلید از نیاکان، تکیه بر حدس، حس‌گرایی)

- پیامدهای شرک باوری

- بررسی مسأله توسل، زیارت قبور، سوگند دادن به خدا و...

- شفاعت از منظر قرآن

- بررسی مفهوم شفاعت (در لغت و اصطلاح)

- بررسی آیات ایجابی و سلبی شفاعت

- اشاره‌ای به شفاعت در روایات فریقین

- اقسام شفاعت (شفاعت در حاجت خواهی، شفاعت در مغفرت خواهی)

- اشاره‌ای به شفاعت تکوینی

- رابطه شفاعت با توحید و شرک عبادی

- دلایل مشروعیت شفاعت در قرآن و روایات

- شرایط مشمول شفاعت

- شبهات شفاعت و پاسخ به آن‌ها آیا شفاعت شرک است؟، آیا درخواست حاجت از غیر خداوند حرام است؟

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- جزوه استاد با توجه به منابع ذیل:
- مفاهیم القرآن (ج ۱)؛ آیت ا... سبحانی
- توحید الامامیه؛ ملکی تبریزی
- تفسیر موضوعی؛ آیت ا... جوادی آملی
- پیام قرآن (ج ۳)؛ آیت ا... مکارم
- الالهیات؛ آیت ا... سبحانی
- آیین وهابیت؛ آیت ا... سبحانی

راه کارهای اجرایی:

- جلسات به سه بخش تنظیم شود: ۲ جلسه توحید و شرک، ۴ جلسه شرک از منظر قرآن، ۷ جلسه شفاعت از

منظر قرآن

- در بررسی های آیات از اهم تفاسیر فریقین استفاده شود و بحث رنگ تفسیر موضوعی داشته باشد.
- برای تحقیق ۱/۴ نمره در نظر گرفته شود و از آیات مرتبط با توحید و شرک و شفاعت استفاده شود.

روشن تحقیق در علوم قرآن و تفسیر

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: نقد و بررسی (روش‌ها) و مکاتب تفسیری

هدف: کارورزی و کسب توانمندی عملی تحقیق در علوم قرآن و تفسیر با تأکید بر پایان‌نامه‌نویسی.

سرفصل دروس:

- کلیات: اهمیت بحث، مفهوم‌شناسی روش تحقیق قرآنی، تاریخچه بحث و مهمترین آثار در این زمینه
- الف) یادآوری مراحل تحقیق علمی و چگونگی تهیه طرح تحقیق پایان‌نامه، طرح مسأله، مطالعات مقدماتی، تدوین فرضیه، اهداف و سئوالات اصلی و فرعی، تعریف مفاهیم، جمع‌آوری اطلاعات، دسته‌بندی و تحلیل اطلاعات، ثبت و نگارش، فهرست‌های فنی

تذکر: تمرین عملی در مورد موضوع‌یابی پایان‌نامه تا تکمیل و دفاع آن انجام شود.

- ب) اشاره‌ای به مبانی و پیش‌فرض‌های پژوهش قرآنی (و حیانت محض، هدفمندی هدایت‌گرانه و...)

- ج) مراحل و عناصر تفسیر:

- واژه‌شناسی

- ترکیب‌شناسی

- جایگاه‌شناسی (مکی و مدنی، محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ)

- پیشینه‌شناسی (دیدگاه مفسران شیعه و اهل سنت)

- قرینه‌شناسی:

- اوّل: قراین درون متنی (سیاق، آیات مشابه، آیات مخالف، توجه به اهداف سوره و قرآن)

- دوّم: قراین برون متنی (احادیث، دلایل عقلی، اهداف دلی، شأن نزول و فضای تاریخی و جغرافیایی

آن، کتاب مقدس، علوم تجربی و قطعی و...)

- استظهار از آیه به شیوه جمع عرفی آیات و روایات و قراین (با استفاده از قواعد عرفی محاوره عقلایی =

اصول الفقه)

- توجه به زبان آیه (تأویلی، تمثیلی، بطنی و...)

- جمع‌بندی و تحلیل و تفکر خلاق و نظریه‌پردازی با استنباط از آیه (بدون پیش‌داوری و تفسیر به رأی)

- ه) آسیب‌های پژوهش و پژوهشگر قرآنی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- جزوه استاد
- فرعی:
- کتاب‌های عمومی روش تحقیق
- کیف تکتب بحثاً او رساله؛ صلاح‌الدین الهواری
- روش‌شناسی تفسیر؛ بابایی و دیگران
- اصول‌البحث؛ عبدالهادی فضلی

راه‌کارهای اجرایی:

- بخش الف و ج هر کدام یک جلسه، بخش ب ۱۰ جلسه، بخش د ۲ جلسه.
- نصف وقت کلاس به تمرین عملی دانش پژوه.
- موضوعات فرضی پایان‌نامه دانش پژوهان مطرح شود و در قالب طرح‌نامه‌ها آماده و در کلاس ارائه شود و مورد نقد قرار گیرد.
- این درس در ترم‌های آخر ارائه شود.
- استاد محترم طلاب را به نظریه‌پردازی و تولید علم و پرهیز از تقلیدگرایی در تفسیر و علوم قرآن تشویق نمایند.

نقد و بررسی روایات تفسیری

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد عملی و یک واحد نظری

پیش‌نیاز: نقد و بررسی (روش‌ها و مکاتب تفسیری)

هدف: تشخیص احادیث صحیح از موضوعات و اسرائیلیات دستیابی به راه شناسایی آن‌ها در حوزه روایات تفسیری.

سرفصل دروس:

- وضع و اسرائیلیات در لغت و اصطلاح
- تاریخ پیدایش وضع و اسرائیلیات
- اسباب و انگیزه‌های وضع و ورود اسرائیلیات در حوزه تفسیر
- شیوه‌های وضع حدیث و ورود اسرائیلیات در حوزه تفسیر
- روش‌های مقابله با وضع و اسرائیلیات
- نشانه‌های احادیث جعلی و اسرائیلی (در سند و متن)
- تعبیر علماء در مورد واضعان و موضوعات آنان و اسرائیلیات
- تأثیر وضع و اسرائیلیات بر روایات تفسیری و فرهنگ قرآنی جامعه اسلامی
- نمونه‌هایی از احادیث موضوعه و اسرائیلی در احادیث تفسیری
- داستان آدم و حوّا
- داستان یوسف
- داستان نوح و کشتی او
- اسرائیلیات در قصه هاروت و ماروت
- اسرائیلیات در قصه بنای کعبه
- اسرائیلیات در قصه بنی اسرائیل
- اسرائیلیات در قصه اصحاب کهف و ذی‌القرنین و ملکه سبا و یاجوج و ماجوج و...
- بررسی تفاسیر روایی حاوی اسرائیلیات و جعلیات (مثل تفسیر طبری و...)
- بررسی شبهات پیدا شده در تفسیر در اثر جعل احادیث و ورود اسرائیلیات
- شخصیت‌هایی که به وضع حدیث و نقل اسرائیلیات مشهور هستند.
- بررسی جواز و عدم جواز رجوع به اهل کتاب در تفسیر

منابع پیشنهادی:

- اصلی

- وضع حدیث؛ رفیعی (متن مرکز)

- پژوهشی در اسرائیلیات؛ دیاری

- فرعی

- اسرائیلیات در تفسیر؛ حمید محمد قاسمی

- التفسیر و المفسرون؛ آیت ... محمد هادی معرفت

- التفسیر و المفسرون؛ ذهبی

- الموضوعات فی الآثار و الاخبار؛ هاشم معروف حسنی

- الاخبار الدخیله؛ علامه تستری

- الموضوعات؛ ابن جوزی

- اللئالی الموضوعه فی الاحادیث الموضوعه؛ سیوطی

راه کارهای اجرایی:

- ده جلسه برای مباحث نظری و شش جلسه برای بررسی نمونه های احادیث.

- ۲۵٪ نمره برای تحقیق دانش پژوه است.

قرآن و علوم بشری

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: نقد و بررسی (روش‌ها) و مکاتب تفسیری

هدف: شناخت مبانی و معیارهای انطباق قرآن با علوم بشری و منابع مهم آن.

سرفصل دروس:

- کلیات

- مفهوم‌شناسی قرآن، علم و تفسیر علمی
- طبقه‌بندی علوم
- اشاره‌ای به تاریخچه علوم بشری در بین مسلمانان و تأثیر قرآن در رشد آن‌ها

- مبانی

- شناخت نظریه و قانون در علوم تجربی
- وجود علوم بشری در قرآن و بررسی آن
- رابطه علم و قرآن و بررسی دیدگاه‌ها در این زمینه
- تعارض‌های ادعایی علم و قرآن و راه حل‌های آن‌ها

- تفسیر علمی

- تاریخچه تفسیر علمی
- اقسام تفسیر علمی
- دلایل موافقان و مخالفان تفسیر علمی
- رابطه تفسیر علمی و اعجاز علمی قرآن
- بررسی نمونه‌های تفسیر علمی و اعجاز علمی (معتبر و غیر معتبر)
- کتاب‌شناسی تفسیر علمی
- معیارهای انطباق قرآن با علوم بشری
- آسیب‌شناسی قرآن با علوم بشری
- بررسی آثار مثبت و منفی
- افراط و تفریط‌ها در زمینه تفسیر علمی

تذکر: برای دانش‌پژوهان موضوعات زیر پیشنهاد شود: قرآن و کیهان‌شناسی، قرآن و روان‌شناسی، قرآن و زیست‌شناسی، قرآن و علوم پزشکی، قرآن و ریاضیات، قرآن و بهداشت روانی، قرآن و علوم عقلی، قرآن و علوم نقلی، قرآن و عرفان و ... و نیز بررسی نمونه‌های اعجاز علمی قرآن در آیات و موضوعات مختلف.

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- درآمدی بر تفسیر علمی قرآن؛ محمد علی رضایی

- فرعی:

- التفسیر العلمی فی المیزان؛ احمد عمر ابوحجر

- الاعجاز العلمی فی القرآن الکریم؛ محمد سامی محمد علی

- تفسیر علمی؛ ناصر رفیعی محمدی

- پژوهشی در اعجاز علمی قرآن؛ محمد علی رضایی

راه کارهای اجرایی:

- ۲۵٪ نمره برای تحقیق دانش پژوهان از موضوعات معین شده است.

- در صورت امکان دانش پژوهان از موضوعات تحقیقی خود کنفرانس برگزار کنند.

نقد و بررسی روش‌ها و مکاتب تفسیری

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت روش‌ها و گرایش‌های تفسیری و نقد و بررسی آن‌ها.

سرفصل دروس:

- کلیات: تعریف‌ها، تاریخچه، عوامل پیدایش و گرایش‌ها و بررسی تقسیمات آن‌ها

- روش‌های تفسیر قرآن

- نقد و بررسی موارد زیر:

- روش تفسیر قرآن به قرآن

- روش تفسیر قرآن روایی

- روش تفسیر قرآن عقلی

- روش تفسیر قرآن اجتهادی

- روش تفسیر قرآن علمی

- روش تفسیر قرآن اشاری (باطنی و صوفی)

- روش تفسیر قرآن به رأی (به عنوان الحافی)

- روش تفسیر جامع

- گرایش‌های تفسیر جامع

- گرایش فقهی

- گرایش کلامی

- گرایش فلسفی

- گرایش اجتماعی

- گرایش ادبی و لغوی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- درسنامه روش‌ها و گرایش‌های تفسیر قرآن؛ محمد علی رضایی (متن مرکز)

- فرعی:

- التفسیر و المفسرون فی توبه القشیب؛ آیت ا... معرفت
- التفسیر و المفسرون؛ ذهبی
- مبانی و روش های تفسیر قرآن؛ عمید زنجانی
- روش ها و گرایش های تفسیری؛ حسین علوی مهر
- روش های تفسیر قرآن؛ سید رضا مؤدب
- اصول التفسیر و قواعد؛ شیخ خالد عبدالرحمن

راه کاری های اجرایی:

- در این درس به معرفی منابع و کاربردی روش ها و نقد آن ها توجه شود.
- بحث کلیات یک جلسه و روش ها هر کدام در دو جلسه مطرح شود.
- بحث گرایش ها برای پژوهش و کنفرانس دانش پژوهان است.

قرآن و مستشرقان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با پدیده استشراق و نقد و بررسی مهمترین شبهات آن‌ها پیرامون قرآن.

سرفصل دروس:

- کلیات:

- تعریف و تاریخچه پیدایش استشراق، ضرورت بحث مکاتب و دوره‌های استشراق و اهداف و رویکرد آن‌ها، شیوه‌های شرق‌شناسی و ترفندهای مستشرقین، آشنایی با مشهورترین مستشرقان اسلام‌شناس و کتب مهم آنان، آسیب‌شناسی (استشراق و ...) و اشاره‌ای به خدمات آن‌ها، خطوط اساسی فعالیت‌های مستشرقان در عصر حاضر

- بررسی آراء مهم مستشرقان پیرامون قرآن

- مصادر ادعایی قرآن و تأثیر پذیری قرآن از عهدین

- تاریخ قرآن و شبهات مستشرقان در مورد کتابت، تدوین، اختلاف مصاحف و قرائات

- ادبیات و ساختار قرآن از دیدگاه مستشرقان

- حروف مقطعه قرآن از دیدگاه مستشرقان

- واژگان دخیل از دیدگاه مستشرقان

- انسجام و پیوستگی آیات و تکرار در نظر مستشرقان

- معارف و محتوای قرآن و ادعای تناقض در آن‌ها

- گزارشات تاریخی قرآن از منظر مستشرقان

- آیات جهاد از منظر مستشرقان

- آیات مربوط به زنان از منظر مستشرقان

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- استشراق، قرآن و مستشرقان؛ زمانی (متن مرکز)

- فرعی:

- شبها و رودود؛ آیت ا... معرفت
- الاسلام و شبها المستشرقان؛ شیخ فواد کاظم مندادی
- سیر تاریخی و ارزیابی اندیشه شرق شناسی؛ محمود سوقی، ترجمه ی افتخارزاده
- شرق شناسی؛ ادوار سعید
- المستشرقون و شبهاهم حول القرآن؛ شهید محمد باقر حکیم

راه کارهای اجرایی:

- منابع مختلف به دانش پژوهان معرفی شود.
- هر دانش پژوهی حداقل از یک مستشرق گزارش دهد.

قرآن و عهدین

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی (۱)

هدف: آشنایی با تورات و انجیل‌های چهارگانه و ملحقات آن‌ها و مقایسه آن‌ها با قرآن.

سرفصل دروس:

- آشنایی اجمالی با تاریخ تورات و ملحقات آن‌ها
- آشنایی اجمالی با تاریخ انجیل‌های چهارگانه و ملحقات آن‌ها و نویسندگان آنان
- آشنایی با انجیل برنابا
- آشنایی با تاریخچه اجمالی تثلیث و تصویرها و توجهات آن و قضاوت قرآن در رابطه با آن
- معرفی چند شرح و تفسیر کتاب مقدس
- مقایسه داستان آدم و حوا و لوط و عروج عیسی در قرآن و عهدین
- جایگاه تورات و انجیل از منظر قرآن
- مبانی کلامی مشترک در قرآن و عهدین

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- نگاهی به ادیان زنده جهان؛ حسین توفیقی
- کتاب مقدس (تورات و انجیل‌ها و ملحقات)
- انجیل برنابا، ترجمه‌ی سردار کابلی

- فرعی:

- قاموس کتاب مقدس؛ جیمز هاکس
- مسیحیت و عهدین؛ هیئت تحریریه در راه حق
- حقیقت مسیحیت؛ هیئت تحریریه در راه حق
- سیر تاریخی انجیل برنابا؛ حسین توفیقی

علوم قرآن (۱)

تعداد واحد:	۱
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: شناخت تحریف‌ناپذیری قرآن از منظر فریقین و مستشرقان و نقد آراء معارض.

سرفصل دروس:

- اشاره‌ای به اهمیت بحث و تعریف تحریف در لغت و اصطلاح
- اشاره‌ای به اقسام تحریف (لفظی و معنوی) و تعیین موضع نزاع و زمان نزاع
- سیر اندیشه تحریف‌ناپذیری و زمینه‌های پیدایش شبهه تحریف و نگارش‌ها در این زمینه
- دلایل صیانت قرآن از تحریف
- الف: آیات ب: روایات ج: تواتر قرآن د: دلایل عقلی
- بررسی و نقد مستندات تحریف‌گرایی
- الف: روایات فریقین ب: جمع قرآن و چگونگی آن
- بررسی و نقد آراء مستشرقان در زمینه تحریف

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - صيانة القرآن عن التحريف؛ آیت ... معرفت
 - البيان؛ آیت ... خوبی
 - سلامة القرآن من التحريف و تفنيد الافتراءات على الشيعة الامامية؛ نجارزادگان
- فرعی:
 - القرآن الکریم و روایات المدرستین (ج ۳)؛ علامه عسگری

راه‌کارهای اجرایی:

- ردیف ۱ و ۲ سرفصل‌ها در یک ساعت و بقیه هر کدام در دو ساعت ارایه شود.

علوم قرآن (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: علوم قرآن (۱)

هدف: شناخت سیر اندیشه دانشوران شیعه و اهل سنت، در اعجاز قرآن و شبهات وارد بر اعجاز قرآن و نقد و بررسی آن‌ها.

سرفصل دروس:

- کلیات: اشاره‌ای به پیشینه تاریخی، آثار نشر یافته در موضوع اعجاز قرآن
- ویژگی‌های معجزه قرآن
- سیر و قلمرو تحدی و مفهوم همانند آوری
- مهمترین دیدگاه‌ها در باب اعجاز قرآن:
- خطابی (م/۳۸۸) اعجاز بیانی و بلاغی، ثلاث رسایل فی اعجاز القرآن
- باقلانی (م/۴۰۳) وجوه ثلاثه (خبر غیبی، امی، فصاحت) اعجاز القرآن باقلانی
- شیخ طوسی (م/۴۶۰) صرفه، فصاحت، نظم، خبرهای غیبی، عدم اختلاف، الاقتصاد الهادی الی الرشاد
- جرجانی (م/۴۷۱) اعجاز بداعی، ثلاث رسایل جرجانی
- راغب اصفهانی (م/۵۰۲) نظم خاص، مقدمه جامع التفاسیر
- ابن عطیة (م/۵۲۴) نظم، صحت معانی، فصاحت، المحرر الوجیه
- سکاکی (م/۵۶۷) فصاحت و بلاغت ذوقی و درونی، مفتاح العلوم
- فخر رازی (م/۶۰۴) حصر در اعجاز بلاغی، تفسیر کبیر
- قرطبی (م/۶۷۱) وجوه دهگانه، الجامع الاحکام القرآن
- ابن میثم (م/۶۹۹) وجوه ثلاثه با هم، قواعد المرام فی علم الکلام
- ابن تیمیه (م/۷۲۸) وجوه هفتگانه، التفسیر الکبیر
- زرکشی (م/۷۹۴) وجوه دوازده گانه، البرهان فی علوم القرآن
- سیوطی (م/۹۱۱) وجوه سی و پنجگانه، معترك الاقرآن
- آلوسی (م/۱۲۷۰) وجوه چهارگانه، روح المعانی
- بلاغی (م/۱۳۵۲) اعجاز برای اعراب و غیر اعراب، آلاء الرحمن
- کاشف الغطاء (م/۱۳۷۳) وجوه اربعه، الدین الاسلام

- عبدا... دراز (معاصر) اعجاز آهنگ و صوت، النبء العظیم
 - راضعی (معاصر) بلاغت و صوت و موسیقی و اعجاز علمی، اعجاز القرآن
 - علاّمه طباطبایی (ره) (م/۱۴۰۵) اعجاز همه وجوه برای متخصصین، المیزان، اعجاز القرآن
 - آیت ... خویی (م/۱۴۱۵) وجوه شش‌گانه، البیان
 - امام خمینی (ره) (م/۱۳۶۵) بطون و اسرار عمیق درونی آیات، آداب الصلوة
 - آیت ... معرفت (معاصر) ابعاد اعجاز قرآن و اعجاز علمی، التمهید ج ۵ و ۶
 - دکتر رضایی (معاصر) اعجاز علمی قرآن - پژوهشی در اعجاز علمی قرآن
- ه) بررسی شبهات اعجاز قرآن و معیارهای نقد آن‌ها (شبهات قرماء، معاصران در اینترنت، بنت‌الشاطی و مستشرقان)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - جزوه استاد
- فرعی:
 - التمهید فی علوم القرآن؛ آیت ... معرفت
 - البیان؛ آیت ... خویی
 - المیزان؛ علاّمه طباطبایی (ره)
 - منابع مطرح در سرفصل
 - کتاب‌شناسی اعجاز قرآن؛ محمد علی رضایی
 - کتب مستشرقان

راه‌کارهای اجرایی:

- ردیف اول، دوم و سوم هر کدام یک جلسه و ردیف چهارم ده جلسه و بخش هسه جلسه.
- در این درس استاد محترم بر آیات قرآن و مثال‌های عینی تأکید کند.
- ۲۵٪ نمره درس برای تحقیق است که به وجوه اعجاز قرآن و نمونه‌های عینی اختصاص یابد.
- در این بحث به زمینه‌های تاریخی و تطبیق بین آراء شیعه و اهل سنت توجه ویژه شود.

مباحث جدید دانتن تفسیر

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: نقد و بررسی (روش‌ها و مکاتب تفسیری

هدف: شناخت دیدگاه‌های قرآن پژوهان معاصر در مورد زبان قرآن، و رابطه قرآن با فرهنگ زمانه و هرمنوتیک و نقد و بررسی آن‌ها.

سرفصل دروس:

- زبان قرآن:

- مفهوم‌شناسی زبان، پیشینه بحث و مهمترین آثار در این زمینه
- اقسام زبان (شناختاری، تمثیلی، سمبلیک، کارکردگرایی، زبان بی معنا و معنادار، زبان چند لایه، تأویلی، عملی و...)

- دیدگاه‌ها درباره زبان قرآن (عرف عام، عرف خاص، ترکیبی)

- گونه‌های آیات از نظر زبان‌شناسی

- تفاوت زبان قرآن با زبان متون مقدس دیگر ادیان

- رابطه قرآن با فرهنگ زمانه

- مفهوم‌شناسی فرهنگ زمانه، پیشینه، مهمترین آثار در این زمینه

- احتمالات در رابطه قرآن با فرهنگ زمانه

- اول: تأثیرپذیری

- دوم: تأثیری ناپذیری

- سوم: پذیرش عناصر مثبت و نفی عناصر منفی

- عناصر ثابت و تأثیرناپذیر قرآن و عناصر متغیر

- شبهات در مورد تأثیرپذیری قرآن و پاسخ آن‌ها

- تأثیرگذاری قرآن بر فرهنگ بشری (فرهنگ سازی و تمدن آفرینی قرآن)

رابطه قرآن با هرمنوتیک

- مفهوم‌شناسی هرمنوتیک، تاریخچه و مهمترین آثار در این زمینه

- دیدگاه‌های مشهور در هرمنوتیک و جان‌مارتین، (شلایر ماخر دیلتای، بابنز، هایدگر و...)

- رابطه هرمنوتیک با تفسیر

- اول: بررسی هدف و مراد گوینده و معنای نمایی متن
- دوم: پیامدهای تفسیر هرمنوتیکی قرآن
- سوم: رابطه هرمنوتیک با تفسیر به رأی و تفسیر اجتهادی
- (د) دیگر موضوعات مباحث جدید دانش تفسیر

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- مبانی و روش‌های تفسیر؛ شاکر
- درسنامه روش‌ها و گرایش‌های تفسیر قرآن؛ رضایی
- مبانی و روش‌های تفسیر؛ استاد عمید زنجانی
- مقاله قرآن و فرهنگ زمانه؛ مجله معرفت شماره ۲۶

- فرعی:

- درآمدی بر هرمنوتیک؛ احمد واعظی
- کتاب نقد، ۶-۵ (مبحث هرمنوتیک)
- قرآن و فرهنگ زمانه؛ حسن رضایی
- نقد آراء مستشرقان پیرامون قرآن؛ زمانی
- زبان دین؛ علی زمانی
- زبان قرآن؛ سعید روشن

راه‌کارهای اجرایی:

- برای مبحث اول فرم هر کدام ۵ جلسه و برای مبحث دوم ۴ جلسه در نظر گرفته شود.
- رویکرد بحث آگاهی بخش و دفاع از ساحت و حیاتی قرآن باشد.

تفسیر آیات مشکل قرآن

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تفسیر موضوعی (۲)

هدف: بررسی آیاتی که مورد اشکال واقع شده یا آیاتی که با چالش‌های تفسیری روبروست.

سرفصل دروس:

- کلیات: مفهوم‌شناسی آیات متشابه و مجمل و مشکل، تاریخچه، عوامل تشابه و اشکال و اجمال و شیوه برخورد با آن‌ها و کتاب‌شناسی
- بررسی و تفسیر آیات زیر:

توضیحات	آیات	موضوع	(دیف)
	نور/ ۳۵	آیه نور	۱
	اعراف/ ۱۷۲	آیه ذر	۲
توحید آباء پیامبر و ...	توبه/ ۱۱۳	استغفار بر مشرکان	۳
	اعراف/ ۲۳ و ...	ظلم، غوی، عصیان آدم	۴
	صافات/ ۱۳۹	رفتن یونس	۵
باتوجه به امامت امام عصر (عج) در کودکی	مریم/ ۳۰ و مائده/ ۱۱۰	پیامبری عیسی ﷺ و تکلم آن در کودکی	۶
	احزاب/ ۳۷	داستان زید	۷
	آل عمران/ ۷	والراسخون	۸
	صافات/ ۸۸ و انبیاء/ ۶۳	صدق ابراهیم (انی سقیم، لفعله کبیرهم) و ...	۹
	خان/ ۱۱	رجعت (ربنا امتنا اتنتین)	۱۰
شبهه تکمیل دین با توجه به نیازهای عصری	مائده/ ۳ (آیه کمال)	شبهه اکمال دین	۱۱
با توجه به شبهه تحریف	نساء/ ۳	آیه قسط و یتیم	۱۲
	طه/ ۹۶	اترالرسول	۱۳
	قلم/ ۵۱	بررسی چشم زخم	۱۴
	صافات/ ۶۲	رؤوس الشیاطین	۱۵
	قیامت/ ۲۱	آیه نظرة	۱۶

۱۷	آیه سحر	بقره/۱۰۴	
۱۸	شق القمر	قمر/۱	
۱۹	ان الذين آمنوا و الذين هادوا ...	بقره/۶۲	با توجه به شبهه پلوراليسم
۲۰	الرجال قوامون	نساء/۳۴	
۲۱	زذن زنان	نساء/۳۴	
۲۲	تعدد زوجات	نساء/۳	
۲۳	انکم لسارتون	يوسف/۷۰	
۲۴	ذوالقرنين و كورش	كهف/۸۲	

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- شبهات وردود؛ آیت ا... معرفت

- تفسیر صحیح آیات مشکله؛ آیت ا... سبحانی

- فرعی:

- تفسیرالمیزان، تفسیر مجمع البیان، تفسیر نمونه و ...

راه کارهای اجرایی:

- زمان کلاس به دو بخش تقسیم شود بخشی توسط استاد محترم تدریس و بخش دیگر توسط دانش پژوهان

کنفرانس داده شود.

- برخی آیات برای تحقیق و کنفرانس بعهده دانش پژوهان واگذار شود.

- نمره امتحان به دو بخش تقسیم شود: ۱۵ نمره برای امتحان کتبی و ۵ نمره برای تحقیق و کنفرانس.

زبان تخصصی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: یک واحد نظری و یک واحد عملی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: کسب توانایی استفاده از متون تخصصی علوم قرآن و تفسیر به زبان انگلیسی.

سرفصل دروسی:

- مقالات «قرآن» AL-kuran

- ساختار قرآن Structure

a. the suras and ... - سوره‌ها و اسامی آنها

b. the Verses - آیات

c. the basmala - بسمله

d. the my sterious letters - حروف مقطع

- زبان و سبک language and style

a. laguage of the kuran - زبان قرآن

b. foreign vocabulary - واژگان بیگانه

- (از دایرةالمعارف اسلام ج ۵) New Edition

- مقالات نسخ adrogation

- تفسیر Inter pretation

- (از دایرةالمعارف قرآن لیدن)

منابع پیشنهادی:

- منابعی که در سرفصل آمده استفاده گردد

راه کارهای اجرایی:

- استادا از بین مقالات سرفصل یکی را برای تدریس و برخی را برای تحقیق و ترجمه‌ی دانش پژوهان در نظر گیرد.

- استاد محترم در مواردی که مطالب مقاله شبهه‌انگیز است به پاسخ آنها توجه دهند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۴۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی دو، سه یا چهار واحد به شرط رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۳۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در مشمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:

الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجویان، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشند، پذیرفته می‌شود.

ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبها را قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.

ج: گذراندن دروس سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.

د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی فنی یا پیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمایید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیأت عالی برنامه ریزی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

شماره ۲۲/۳۶۴۹

پیوست

بیت عالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختیاسی به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد می تواند اختیاسی به رساله داشته باشد.

در این صورت :

الف : گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب : این تقابیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج : دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقابیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برحمته اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم ناشینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹